

Upravištvu: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon št. 3122, 3123, 3124,
3125, 3126.
Inseratni oddelček: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7.
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
— Telefon št. 190.
Računi pri poš. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto
78.180, Wien št. 105.241.

Izjaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno Din 25,—
Za tuzemstvo Din 40,—

Uredništvo:

Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455,
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo

Položaj ob četvrti konferenci

Sredi kopice dogodkov je spet potrebno nekoliko pregleda, ki naj olajša nadaljnje zasledovanje zmotenega razvoja. Še posebno se nam zdi to potrebno ob sestanku odgovornih državnikov štirih velesil v Monakovem, kjer se utegne odločiti ne le usoda vprašanja, ki je bilo vse te tedne tako napeto v ospredju, temveč tudi drugih evropskih problemov.

Zaradi razumevanja tako važnih dogodkov, kakršni so sedanjí, hočemo predvsem objektivno opozoriti na položaj, kakršen se kaže ob monakovskem sestanku. V ta namen naj še enkrat prikažemo glavno vsebino dveh dokumentov, ki sta oba plod dosedanjih pogajanj in posredovanj v nemško-čehoslovškem sporu in v katerih razliki je očitno vsa teža sedanje napetosti. Mislimo na angleško-francoski načrt, sestavljen v Londonu dne 18. t. m. in sprejet od čehoslovške vlade na pritisk obeh zapadnih velesil dne 21. t. m., ter na nemški memorandum z dne 25. t. m., izročeni Chamberlainu v Godesbergu kot definitivno nemško stališče. Kakor znano, je čsl. vlada odbila zahteve tega memoranda.

Angleško-francoski načrt vsebuje naslednje določbe: odcepitev ozemlja z nemško večino (nad 50%) brez plebiscita, toda z dopolnilno določbo, da se dokončna ureditev mej, kjer bi bilo potrebno, uredi s pogajanj in po posebni mednarodni komisiji, v kateri bi sodeloval tudi čehoslovški zastopnik; izmenjava prebivalstva na podlagi opcijske pravice vsakega posameznika v določenem času; čehoslovška vlada je upravičena zahtevati jamstva za svojo bodočo varnost, ki naj bi v obliki mednarodnega poročila za neodvisnost Čehoslovške proti slehernemu napadu nadomestila dosedanje čehoslovške zvezne pogodbe s Francijo, Rusijo in Malo antanto.

Nemški memorandum, ki ga je Hitler izročil Chamberlainu v Godesbergu, zahteva odstop ozemlja z nemško večino v ultimativnem roku do 1. oktobra. Katero ozemlje je to, je določil kancelar Hitler in obeležil v posebnem zemljevidu, ki je priložen memorandumu. Ta zemljevid je izdelan v dveh barvah. Ozemlje, ki ga smatra Hitler za nemško, je označeno rdeče. To ozemlje naj ČSR izroči Nemčiji v stanju, v kakršnem se sedaj nahaja, najkasneje do 1. oktobra. Zasede ga nemška vojska. Memorandum pripušča možnost, da imajo posamezni deli tega ozemlja večino, ki bi hotela ostati v ČSR. V takih okrajih, ki pa bi se morali — očitno čsl. strani — do 25. novembra označiti kot sporni, bi se naknadno izvedel plebiscit.

Z zeleno barvo označuje Hitlerjev zemljevid »mešane kraje«, za katere tudi nemški memorandum priznava, da prebiva v njih manj ko 50% Nemcev. Ti kraji ostanejo sicer zaenkrat pod čsl. upravo, toda v njih se mora izvršiti plebiscit, ki naj odloči o njihovi končni pripadnosti.

Nemški memorandum deli torej Čehoslovsko takole: 1. ozemlje, ki ga takoj zasedejo nemške čete, 2. ozemlje, ki zaenkrat ostane v posesti ČSR. V tem ozemlju pa določa memorandum gotove okraje, v katerih se mora izvršiti plebiscit, dočim ima ČSR pravico, da v posameznih, Nemčiji s 1. oktobrom že izročenih okrajih (rdeča barva) do 25. novembra zahteva plebiscit. Glede poljskih in madžarskih zahtev nemški memorandum ne vsebuje ničesar. Končno razmejitev po plebiscitu naj izvede ali nemško-čehoslovška ali mednarodna komisija, a plebiscit sam se izvrši pod nadzorstvom mednarodne komisije, kakor v Posarju pred dvema letoma. Plebiscita se smejo udeležiti prebivalci obeh pasov, ki so prebivali na naznačenem ozemlju 28. oktobra 1918 ali ki so bili na tem ozemlju rojeni pred tem datumom. O pripadnosti ozemlja rajhu ali Čehoslovški odloča navadna večina glasov. Med plebiscitom morata obe stranki umakniti svoje čete z ozemlja, ki bo glasovalo. Mimo tega pa zahteva nemški memorandum tudi takojšnjo odpušitev sudetskih Nemcev iz vojaške in policijske službe ter osvoboditev vseh političnih kazencev nemške narodnosti.

Nemški memorandum nič ne govori o garancijah za ohraneno Čehoslovsko in tudi Hitler se v svojem govoru 26. t. m. tega vprašanja v obliki, kakor jo predvideva angleško-francoski načrt, ni dotaknil. Izjavil je samo pripravljenost, da jamči meje »Česke«, ne pa Čehoslovške, ker ne želi jamčiti njenih mej, dokler ne bodo rešeni vsi narodnostni problemi v republikah. »Vem, je izjavil Hitler, da ne želi nobena narodnost ostati več pri Benešu... Čim bo Čehoslovška rešila ostale probleme, ko se bodo torej Čehi sporazumeli še z dru-

Sporazum v Monakovem

Razgovori med Hitlerjem, Mussolinijem, Chamberlainom in Daladierom so trajali včeraj od poldneva do kasno v noč — Po zadnjih vesteh je sporazum že dosežen

London, 29. sept. br. Ministrski predsednik Chamberlain je davi ob 7.40 londonskega časa odpotoval s posebnim letalom v Monakovo na konferenco zastopnikov štirih velesil. Kljub neugodnemu vremenu — bilo je močno oblačno in vetrovno — se je na hestonskem letališču zbrala velika množica, ki je sivolasemu državniku priredila tople ovacije, ko se je s svojim spremstvom pripeljal na letališče, kjer so se zbrali skoro vsi člani vlade. Navzoč je bil tudi odpravnik poslov nemškega poslanstva, ki je želel Chamberlainu srečno pot in želel obilo uspeha. Chamberlain je bil zelo dobro razpoložen in je zadovoljno odzdravljaval množico, ki mu je neprestano prirejala ovacije. Slišali pa so se vedno znova tudi klici: Ne pustite Čehoslovške! Prinesite nam pravičen mir! in slično.

Chamberlain o svojem tretjem potu

Tik preden je vstopil v letalo, je spregovoril Chamberlain še nekaj besed v mikrofona za radio. Med drugim je dejal: »Kot majhen deček sem imel navado, da se nisem plašil neuspehov. Kakor takrat, bi hotel tudi danes izjaviti: Če se prvič nekaj ne posreči, poskusi drugič in vedno znova, dokler se ne posreči. Tako delam tudi sedaj, ko gre za to, da poskusimo rešiti mir v tej nevarni situaciji. Tretjič odhajam danes na razgovore v Nemčijo. Tokrat grem na pot z večjim upanjem na uspeh. Naadam se, da vam bom mogel po povratku iz Monakovega sporočiti, da je vojna nevarnost minila.« Besede sivolasega angleškega državnika so izzvale nov vihar ovacij, ki niso pnehale, vse dokler letalo ni izginilo na obzorju.

Chamberlaina so spremljali v Monakovo Horace Wilson, Ashton Gwatkin, William Strang, lord Douglas in Chamberlainov zasebni tajnik Hayer.

Daladier

Pariz, 29. sept. br. Ministrski predsednik Daladier je krenil na pot v München, uro pozneje kakor Chamberlain. Na letališču Le Bourget se je k njegovemu odhodu zbrala velika množica, ki ga je navdušeno pozdravljala. Daladiera so spremljali na letališče skoro vsi člani vlade. Z njim so potovali v Monakovo njegov kabinetni šef Clauquier, ministrski direktor Leger in ravnatelj oddelka za Srednjo Evropo v zunanjem ministstvu Richard ter več višjih uradnikov zunanjega ministstva. Pred odhodom je Daladier novinarjem kratko izjavil, da jim o sami konferenci ne more ničesar reči, upa pa, da jim bo po povratku lahko povedal samo zadovoljive reči. Daladier potuje s posebnim dvomotornim letalom francoske letalske družbe, ki ga vodi pilot Durmond, eden najboljših francoskih civilnih letalcev.

Mussolini

Rim, 29. sept. br. Italijanski ministrski predsednik Mussolini je že včeraj popoldne v posebnim vlakom odpotoval v Monakovo. Spremljajo ga zunanji minister grof Ciano, Mussolinijev kabinetni

šef, minister Bastianini in polkovnik Milletti. Tudi Mussoliniju je velika množica ob odhodu na kolodvor priredila manifestacije.

Prihod v Monakovo

Monakovo, 29. septembra. br. Francoski ministrski predsednik Daladier je prispel z letalom na monakovsko letališče v Oberwiesenu ob 11.15. Nemška vlada je izdala dovoljenje, da smeta letati, s katerima sta potovala Chamberlain in Daladier, preleteti obmejno ozemlje, nad katerim je sicer tujim letalom zabranjen polet. Deset minut za Daladierom je pristalo tudi angleško letalo, s katerim je prispel ministrski predsednik Chamberlain. Oba državnik sta pozdravila na letališču ogromna množica, ki je z raznimi vzklji dajala duška svojemu razpoloženju, da želi tudi nemški narod mir. V imenu Hitlerja je oba državnika pozdravil nemški zunanji minister Ribbentrop, navzočih pa je bilo tudi več drugih višjih državnih funkcionarjev ter francoski poslanik Poncet in angleški poslanik Henderson. Že pred tem je prispel v Monakovo Mussolini s svojim spremstvom. Mussolinija je na meji na Brennerju pričakoval in pozdravil Hitlerjev namestnik minister dr. Hess, v Kufsteinu pa ga je pričakoval in pozdravil sam kancelar Hitler.

Za državnike so že sinoči rezervirali prostore. Mussolini in njegovo spremstvo je nameščeno v bivšem dvorcu princa Karla. Francoska delegacija je nastanjena v hotelu »Regina«, angleška delegacija pa v hotelu »Štirje letni časi«. Za konferenco je bila določena delovna soba kancelarja Hitlerja v tako zvani voditeljevi palači na Kraljevem trgu. Monakovo je v zastavah.

Predrazgovor Nemcev in Italijanov

Monakovo, 29. sept. (DNB). Posebni vlak, s katerim se je pripeljal ministrski predsednik Mussolini, je prispel v Innsbruck ob 8.05 ter se zadržal na postaji četrte ure. Mussolini ni izstopil iz vagona, pač pa je ves čas ostal pri oknu ter se zahvaljeval za manifestacije, ki mu jih je prirejala na kolodvoru zbrana množica. V Kufsteinu, bivši obmejni postaji med Avstrijo in Nemčijo, je počakal na Mussolinija kancelar Hitler. Oba sta se toplo pozdravila, četa nemške vojske pa jima je izkazala vojaške časti. Nato sta se oba skupaj odpeljala v Monakovo. Med vožnjo sta ves čas govorila o monakovski konferenci. Razgovorom so prisostvovali tudi zunanji minister grof Ciano, Hitlerjev namestnik dr. Hess in poveljnik nemške vojske general Keitel.

V Monakovo je prispel poseben vlak malo pred 11. uro. Tam je Mussolinija in Hitlerja pozdravil na postaji maršal Göring. Poleg njega so bili zbrani tudi italijanski veleposlanik Attolico ter najuglednejši zastopniki države in stranke. Hitler in Mussolini sta v spremstvu maršala Göringa obšla častno četo, nato pa se odpeljala v mesto. Na ulicah jima je ljudstvo prirejalo velike ovacije.

Prvi razgovor

Trajal je dve in pol ure — Praška vlada je bila povabljen, da pošlje svojega uradnega opazovalca

Monakovo, 29. sept. br. Angleška, francoska in italijanska delegacija so se takoj po svojem prihodu podale v hotele, kjer so se takoj pričele priprave za konferenco. Daladier in Chamberlain sta imela najprej kratka posvetovanja s svojima berlinskima poslanikoma in s svojima delegacijama. Nato ju je obiskal maršal Göring, nakar sta se ob 12.20 podala Chamberlain in Daladier v spremstvu Göringova ter poslanikov Ponceta in Hendersona h kancelarju Hitlerju. Na poti od hotela do Hitlerjeve palače je velika množica ljudi tuje državnike zopet toplo pozdravljala. Na Kraljev trg pred palačo občinstvu ni dovoljen dostop.

Hitler, pri katerem je bil že Mussolini, se je delj časa razgovarjal s Chamberlainom in Daladierom, ki sta se tudi z Mus-

solinijem prijateljsko pozdravila. Dočim so njihovi spremljevalci v sosedni sobi navezali poznanstva, so se štirje državniški predstojniki razgovorih prvič dotaknili prečnih problemov, ki so predmet monakovske konference. Hitler se je dalje časa razgovarjal z Daladierom in pri tej priliki izrazil upanje, da bi mogla ta konferenca postati začetek prijateljskega sodelovanja Nemčije in Francije.

Ob 12.45 so se zbrani državniki na poziv kancelarja Hitlerja umaknili v njegov delovni kabinet, kjer se je nato pričela odelna konferenca.

Prvi razgovor je trajal dve in pol ure. Poleg Hitlerja, Mussolinija, Chamberlaina in Daladiera so razgovorom prisostvovali še nemški zunanji minister Ribbentrop,

gimi svojimi manjšinami, me Češka država ne bo več zanimala in ji tedaj, kar trdno obljubljam, hočem jamčiti tudi meje.

Pariški »Temps« izjava iz primerjave obeh dokumentov in Hitlerjevih dopolnilnih izjav naslednje zaključke: 1. Praška vlada je na priporočilo Francije in Anglije pristala na odcepitev ozemlja z nemško večino. 2. Nemška vlada je obseg spornega ozemlja, kakor kaže memorandum priloženi zemljevid, znatno razširila in zahteva plebiscit tudi v krajih brez nemške večine, katerim je čehoslovška vlada hotela dati župno samoupravo. 3. Hitler postavlja ultimativni rok za izpraznitev ozemlja in odstopev tega ozemlja v nemško last v sedanjem stanju.

Na monakovski konferenci vladnih šefov vseh štirih velesil bodo sedaj

italijanski zunanji minister grof Ciano, generalni tajnik francoskega zunanjega ministristva Leger in kot tolmač ministerialni svetnik nemškega zunanjega ministristva dr. Schmidt. Ob 15.15 je bila konferenca prekinjena in se je nato nadaljevala ob 17.

O čem so govorili

O prvem sestanku štirih državnikov ni bilo izdano nikako uradno poročilo. Iz krogov angleške in francoske delegacije pa poroča agencija Havas, da so na konferenci najprvo načeli čehoslovško-nemški spor. Kancelar Hitler je zbranim državnikom ponovno obrazložil stališče Nemčije in poudaril, da je v svrhu omiljenja sedanje napetosti neobhodno potrebno, da se ta spor naglo in brez vsakega nadaljnega zavlačevanja reši na ta način, da čehoslovška vlada izpolni dane obljube ter odstopi sudetskoneške pokrajine Nemčiji, v smislu zahtev, objavljenih v nemški spomenici. Daladier, Chamberlain in Mussolini so nato obrazložili naziranje svojih vlad o tem problemu. V nadaljnjem razvoju razprave se je italijanski ministrski pred-

sednik Mussolini dotaknil tudi španskega problema.

Čehoslovški opazovalec

Chamberlain in Daladier sta sprožila tudi vprašanje sodelovanja Čehoslovške na tej konferenci, v kolikor gre za čehoslovške probleme. Sporazumeli so se v tem smislu, da se h konferenci pritegne uradni opazovalec čehoslovške vlade. Ta sklep je bil takoj sporočen čehoslovški vladi. Za čehoslovškega opazovalca je bil določen berlinski poslanik dr. Mastny, ki je že čez dobro uro s posebnim letalom prispel v Monakovo in bo sodeloval pri nadaljnji konferenci.

Ko je bila konferenca ob 15.15 prekinjena, sta se Chamberlain in Daladier vrnila v hotele, kjer sta imela obenem posvetovanja z ostalimi člani svojih delegacij. Angleški delegaciji je pridružena tudi posebn. na čehoslovška delegacija pod vodstvom londonskega poslanika dr. Jana Masaryka, ki ima nalogo dati angleški in francoski delegaciji sproti vsa potrebna pojasnila in tolmačenja.

Večerni in nočni sestanek

Večerni je trajal tri ure, nočni se je začel ob 22. Razpoloženje je zelo optimistično

Monakovo, 29. sept. br. Drugi sestanek monakovske konference se je pričel kmalu po 17. in je trajal do 20.15, torej nad tri ure. Prisostvovali so ministri, državniški in diplomati kakor prvemu sestanku, nekaj časa pa so razpravljali vsi štirje šefi sami. V splošnem so tu zelo optimistični in verujejo, da se bo še nocoj rešilo čehoslovško vprašanje. Kar se tiče odcepitve sudetsko-nemških pokrajin od Čehoslovške in priključitve k Nemčiji, sploh ni spora. Gre le za proceduro, po kateri naj se to izvrši. Jedro vprašanja je v tem, da se Nemčija odreče svojemultimativnemu roku, ki poteče 1. oktobra, ter da se dogovorno določijo smernice, po katerih naj se presodi, katere pokrajine naj se priključijo Nemčiji. Anglija in Francija se zavzemata za to, da se izvedba teh sprememb poveri posebni medna-

rodni komisiji, dočim Italija zagovarja nemško stališče. Povsod naglašajo, da obstoja vsestransko dobra volja in da je zato upravičeno upanje, da je najhujša kriza za mir v Evropi prebrehana.

Ob 20.15 je bila konferenca prekinjena, da so njeni udeleženci lahko šli večerjat. Večerjo so vladni šefi porabili, da se je vsak posvetoval z ostalimi člani svoje delegacije. Ministrski predsednik Chamberlain je imel intenzivne razgovore zlasti s čehoslovškim londonskim poslanikom Masarykom.

Ob 22. so se državniki in diplomati sestali k tretjemu razgovoru, o katerem sodijo, da bo trajal pozno v noč. Po nekaterih izjavah spremljevalcev bo konferenca že to noč končana, po zatrjevanju drugih pa je verjetno, da se bo še jutri nadaljevala.

Sporazum!

Monakovo, 29. septembra ob 9. AA. (DNB). Iz krogov konference se je izvedelo, da so štirje državniški dosegli praktično sporazum glede odstopa sudetsko-nemškega ozemlja in glede izvedbe tega odstopa. Zvedelo se je, da bi se predajanje sudetsko-nemških krajev imelo začeti že 1. oktobra in da bi to trajalo do 10. oktobra.

Uradnega ali poluradnega potrdila teh informacij še ni, mislijo pa, da se bo to zgodilo ob 22., ko bo objavljen

komunike. Konferenca je sedaj prekinjena in se bo pozneje nadaljevala.

Pariz, 29. sept. br. Agencija Havas je ob 22. izdala naslednje poročilo: Konferenca štirih državnikov v Monakovu še traja, bo pa še nocoj uspešno zaključena. Zaenkrat se lahko reče, da je vojna nevarnost že odstranjena, da sirsavno še obstajajo nekatere težkoče glede podrobnosti, ki so še predmet razgovorov in pogajanj.

Sodelovanje Prage

Demarša v Londonu, Parizu in Rimu — Čsl. delegacija kot del angleške — Povabilo ČSR, da pošlje opazovalca Madžarski odposlanec pri Ciano in Ribbentropu

London, 29. sept. br. Čehoslovški poslaniki v Londonu, Parizu in Rimu so sinoči po nalogu čehoslovške vlade izvršili demarše pri angleški, francoski in italijanski vladi. Zahtevali so, da se pritegne h konferenci v Monakovem tudi zastopnik Čehoslovške. Čehoslovška vlada je sprejela vest o sklicanju te konference sicer z upanjem, da se bo vendarle preprečil oboroženi spopad, vendar pa smatra, da ne more dopustiti, da bi se brez nje razpravljalo in sklepalo o življenjskih interesih čehoslovške republike.

Angleški ministrski predsednik Chamberlain in francoski ministrski predsednik Daladier sta se napram čehoslovški vladi obvezala, da bosta skušala na sami konferenci urediti to vprašanje. Chamberlain je v tem pogledu poslal prezidentu ČSR dr. Benešu posebno sporočilo. Razen tega je čehoslovška vlada zahtevala jamstva, da za dobo trajanja monakovske konference ne pride do nikake nemške vojaške akcije.

Uvidevajoč, da je zahteva čehoslovške vlade upravičena, se je Chamberlain začasno sporazumel s čehoslovško vlado in s pristankom ostalih udeležencev konference v tem smislu, da spremlja angleško delegacijo v Monakovu tudi posebna čehoslovška delegacija pod vodstvom londonskega poslanika dr. Jana Masaryka. Ta delegacija naj bi bila do drugačne ureditve na razpolago vsem štirim državnikom za morebitna potrebna pojasnila. Na današnji prvi konferenci pa je bil sprejet sklep, da se pripusti na konferenco razen tega še posebni uradni opazovalec čehoslovške vlade.

Inozemski novinarji so odložili odhod iz Nemčije

Berlin, 29. sept. d. Kako je bil v sredo že napet položaj v Berlinu, je razvidno iz dejstva, da se je s prvimi jutranjimi vlaki odpeljala iz nemške prestolnice že večina angleških novinarjev. Odpotovali so proti Nizozemski. Tudi ostali inozemski novinarji so se pripravljali, da zapuste Berlin še pred nočjo. Vest o konferenci v Monakovem je dohitela angleške novinarje na nizozemski meji. Seveda so potovanje takoj prekinili in se s prvimi brzovlakom odpeljali nazaj v Nemčijo ter krenili naravnost v Monakovo, da prisostvojuje zgodovinskim uram razgovora med Chamberlainom, Daladierom, Hitlerjem in Mussolinijem. Tudi francoski in drugi tuji novinarji, ki so hoteli zapustiti Nemčijo z nočnimi vlaki, so se premislili in jo prav tako skoro vsi ubrali v Monakovo.

Evropski tisk o Monakovu

Rezervirani komentari praskih listov

Praga, 29. sept. AA. (ČTK) Čsl. časopisje objavila pod velikimi naslovi poročila o sklicanju današnje konference štirih državnikov v Monakovu. Komentarji tiska pa so zelo rezervirani. Listi pravijo, da bi Češkoslovaška lahko s mirno dušo gledala v bodočnost, če bi dobila zahtevana jamstva. »Narodny Listy« pišejo med drugim: Pričakujemo v popolnem zaupanju, da po tolikšnih žrtvah ne bodo zanemarjeni naši interesi in volja našega naroda. Ako dobimo jamstva, bomo lahko gledali z zaupanjem v bodočnost. »Narodni Politika« smatra, da v Monakovem ne bo govora samo o vprašanju Češkoslovaške, temveč tudi o glavnih vprašanjih svetovne politike, ki posebno zanimajo Veliko Britanijo in Italijo. »Lidove Noviny« pišejo, da bo konferenca upoštevala tudi upravičene zahteve Češkoslovaške. »Česke Slovo« poudarja, da je treba povabiti na konferenco v Monakovo tudi zastopnika Češkoslovaške.

Zahteve londonskih listov

London, 29. sept. AA. (Havas) »Times« piše: Danes razpravlja svet štirih narodov, ki morejo, če hočejo, najti pravično rešitev, da se naredi konec nemškimi zahtevam ter se omogoči metodni rekonstrukcija Evrope. »Daily Telegraph« priznava, da je ministrski predsednik Chamberlain brez dvoma dosegel velik osebni trijumf in da pomeni ta trijumf v resnici veliko zaslug, List pa poudarja, da se ne sme pozabiti, da v

toku krize daje usluge vedno samo ena stran. S te strani se je dalo že toliko, da ni več mnogo ostalo, če naj jutrišnja Češkoslovaška še živi. »News Chronicle« piše: Ob tej konferenci leži ogromna odgovornost na ramah Chamberlaina in Daladiera. Zdaj je prišla vrsta na Nemčijo, da tudi ona kaj popusti.

Poljski odmevi

Varšava, 29. sept. AA. (DNB) Vse poljsko časopisje poudarja, da je konferenca v Münchenu izreden dogodek, ki more prinese odločitev o miru ali o vojni. Ta konferenca je zadnja prilika za rešitev aktualnih vprašanj po mirni poti.

Položaj Jugoslavije

Beograd, 29. septembra. d. »Samouprava«, glavno glasilo JRZ, objavlja članek o mednarodnem položaju. V članku pravi med drugim, da »ima Jugoslavija danes na vseh svojih mejah samo prijatelje. Jugoslavija danes lahko mirno spi, čeprav je v veliki meri zainteresirana na razvoju splošnega položaja v Evropi. Močna in enotna na znotraj, naslonjena na slavno in odlično opremljeno vojsko ter obdana na vseh mejah samo s prijatelji, kraljevina Jugoslavija nima vzroka, da bi se česa bala. Ugotoviti pa moramo, da nimajo politični nasprotniki JRZ nobene zasluge za tako povoljni položaj naše države.«

Izločitev Sovjetske Rusije

Italijanski listi o pomenu in namenu četvorne konference — Italija bo vztrajala pri zahtevi, da se rešijo tudi madžarske in poljske zahteve

Rim, 29. septembra. b. Vsi današnji italijanski listi z zadovoljstvom ugotavljajo Chamberlainovo priznanje in zahvalo ministrskemu predsedniku Mussoliniju, ki je bil v najbolj kritičnem trenutku naprosen, da glede na svoj osebni vpliv intervenira pri Hitlerju. V dolgih poročilih svojih londonskih poročevalcev o poteku večerajne seje spodbujajo zornice še posebej podčrtavajo oni dramatični trenutek, ko je Chamberlain tik po svojem opozorilu, da se je obrnil tudi na Mussolinija, prejel sporočilo, da je njegova akcija z Mussolinijevo podporo v celoti uspešna. Listi pravijo, da ni mogoče popisati delirija veselja, ki je zajelo vso spodnjo zbornico ob Chamberlainovi zahvali Mussoliniju in še posebej pripominjajo, da je bila kraljica v svoji loži tako ganjena, da ni mogla prikriti solz.

V ostalih poročilih in oficijoznih komentarjih izražajo listi upanje v rešitev miru, pri čemer pa ne prikrivajo italijanskega stališča in s tem težko, ki se utegnejo na monakovski konferenci pojaviti. Tako piše na primer »Giornale d'Italia« med drugim, da bo Mussolinij vztrajal pri »totalitarni rešitvi« češkoslovaškega vprašanja in da bo še posebej zahteval, da se ugoditi tudi poljskim in madžarskim zahtevam.

Težišče monakovskega posvetovanja pa vidijo vsi listi v tem, da je od tako usodne konference o novi ureditvi Evrope izključena Rusija, ki se je v odgovoru na Rooseveltov poziv izrekla pripravljena, da sodeluje na mednarodni konferenci za ure-

ditev češkoslovaškega vprašanja. Kakor je bila pred dvajsetimi leti Srbija, ko je bila v rokah Petrograda, smodnišnica Balkana, tako je bila sedaj Beneška Češkoslovaška po navodilih Moskve enaka smodnišnica v srednji Evropi. CSR je bila doslej glavna ovira za novo ravnotežje sil v Evropi, kakor sta ga Italija in Nemčija zagovarjali že od vsega početka, ko sta se borili proti prežvelemu versakemu sistemu. S potisnjenjem Rusije iz Evrope pa preneha ta funkcija Češkoslovaške in Evropa se te dni lahko udaja utemeljenemu upanju, da bo iz monakovskih razgovorov izšla nova Evropa, ki je definitivno obračunala z ruski nakanami na našem kontinentu.

Veliki fašistični svet odgodev

Rim, 29. sept. br. V soboto bi se moral sestati veliki fašistični svet. Temu sestanku so pripisovali zgodovinski pomen, ker bi se moralo na njem odločiti, ali in kako bi Italija posegla v evropski konflikt. Kakor znano, je Mussolinij v Veroni poudaril, da bo Italija v primeru, da se vojna omeji na Nemčijo in Češkoslovaško, ostala nevtralna, da pa se bo morala postaviti na nemško stran, čim bi posegla v vojno Francija in Rusija ter sile, ki so pod neposrednim njenim vplivom. Nocoj pa je bilo razglašeno, da se zasedanje velikega fašističnega sveta odgodi do prihodnjega četrtka. Odgovorev je razumljiva zaradi monakovske konference, od katere zavisi ves nadaljnji razvoj.

Angleži predlagajo postopno izročitev ozemlja

Prve popoldanske informacije o osnovi monakovskih razgovorov — Obveščanje praške vlade

Monakovo, 29. septembra. br. Četudi do večera še ni bilo mogoče z gotovostjo govoriti o poteku današnjih posvetovanj vodilnih zastopnikov štirih velesil, se vendar iz kolikor toliko zanesljivih virov že doznajajo nekatere podrobnosti o novih angleških predlogih kancelariju Hitlerju. Angleži, pravijo te informacije, zahtevajo predvsem umaknitev ultimativnega roka 1. oktobra za izpriznitev suetskoga ozemlja, na katerega odstop je češkoslovaška vlada pristala. Odstop tega ozemlja naj bi se izvršil postopoma in predlagajo Angleži v ta namen:

1. postopno umikanje češkoslovaških čet, ki naj mu sledi postopno vkorakanje nemških čet;

2. kraje tik ob meji — z izjemo onih, kjer imajo Čehoslovaki svoje zgrajene utrdbe — zasedajo nemške čete takoj;

3. ostale kraje, zlasti one, ki so bili v zadnjem času pozorišče raznih izredov, naj začasno zasedejo nevtralne čete, morda angleške in francoske.

Italijanski stališče še ni znano. Doznava pa se, da je Mussolinij prinesel s seboj predloge, ki gredo daleč preko obsega češkoslovaškega vprašanja. V italijanskih krogih zatrjujejo namreč, da hoče italijanski ministrski predsednik ventilirati na konferenci tudi razna druga evropska vprašanja, med njimi zlasti špansko vprašanje in ureditev gospodarskih problemov.

O stališču angleške in francoske vlade nasproti zahtevi Prage, da se brez sodelovanja na konferenci ne more pridružiti morebitnim monakovskim sklepom, ni bilo doslej mogoče izvedeti nič konkretnega. Doznava pa se, da sta tako Chamberlain kakor Daladier in njuno spremstvo ne le v stalnem stiku s češkoslovaškim poslanikom dr. Mastnikom, ki je tudi v Monakovem, temveč preko njega tudi z merodajnimi krogi v Pragi, ki so o poteku razgovorov sproti obveščeni.

Londonske informacije

London, 29. sept. AA. (Havas). Diplomatski uredniki in dopisniki velikega dela londonskih časopisov iz inozemstva smatrajo, da bošta na konferenci v Münchenu zapadni velesili skušali doseči, da se Nemčija odreši ultimativnemu roku, ki je postavil v nemškem memorandumu. S tem naj bi pridobil na času, ki je potreben za postopni umik čsl. čet in za postopno zasedbo suetskikh pokrajin po

Mrzlično pričakovanje v angleški prestolnici

Prejšnji pesimizem se je sedaj pretvoril v upa polno pričakovanje — Nade v Mussolinijevo posredovanje

London, 29. sept. v. Ves večerajšnji dopoldan je prevladoval v angleških krogih pesimizem. Razvedelo se je bilo, da se je Chamberlainov kurir sir Wilson vrnil iz Berlina brez uspeha in da je mogel smo poročati o zaostritvi položaja. Reuter je zjutraj objavil poročilo, da bo popoldne odredjena splošna mobilizacija nemške vojske, če medtem CSR ne izjavi, da sprejema zahteve godesberskega memoranda.

Kot kritičen znak se je tolmačilo tudi dejstvo, da so nemške novice objavile le del Chamberlainovega govora, iz katerega so izpušile izjavo, kdaj se bo Anglija smatrala za obvezano spustiti se v borbo. Se bolj neugodne komentarje je vzbudilo, da Rooseveltova poslanica in nemških listih sploh ni bila objavljena. Zato so bile sprejete vesti o novih vojaških ukrepih angleške vlade na kopnem in na morju kot razumljive priprave na izbruh krize. V tej težki atmosferi se je opoldne pričela seja angleškega parlamenta. Neštete množice so oblegale palačo parlamenta in se gnetle v okoliških ulicah in trgih. Chamberlainovo sporočilo, da se bo izvršil še en poskus in da se v Monakovem zberejo vodilni evropski državniki je izzvalo najgloblji vtis. Razpoloženje se je na mah spremenilo. Zavladal je optimizem in vsa angleška javnost se je večer opoldne in zvečer vdajala veri, da ne bo prišlo do najhujšega. London je v večernih urah zopet nudil sliko skoro brezskrbnega velenstva, tako da so oblasti bile prisiljene opozarjati prebivalstvo, da položaj še nikakor ni razčiščen.

V političnih krogih, ki so bili obveščeni, ni, da je angleška vlada imela za večerajšnje sejo že pripravljen ukaz o splošni mobilizaciji teritorialne vojske in da se bo debata razvila tudi okrog vprašanja uvedbe splošne vojaške dolžnosti, daleje izraza svojem olajšanju, toda v pogledu presoje položaja so tudi danes še rezervirani in z merodajne strani se stalno znova poudarja, da je treba čakati na rezultate monakovskega sestanka. Ni dvoma, da so nasprotiva, ki jih imajo premostiti Hitler, Chamberlain, Daladier in Mussolinij, še zelo velika. Hitler se je pokazal dosledaj nepopustljiv v zahtevah, preciziranih v memorandumu od 23. septembra, na drugi strani pa izjavlja CSR, da za nobeno ceno ne sprejema pogojev tega memoranda, ker bi to značilo njeno smrt. Nesporo je tudi, da je javno mnenje ne le v Franciji, temveč tudi v Angliji odločno proti temu, da bi te dve državi silili češkoslovaško republiko še k nadaljnjim žrtvam. Mnogo se pričakuje od Mussolinijeve intervencije. Opozarja se, da je italijanske časopise že pred nekaj dnevi napovedovalo, da bo Italija pri razpletu konflikta igrala odločujočo vlogo, in veruje se, da bo Mussolinij izvršil posredniško poslanstvo.

Jutranji listi opozarjajo na težave, ki jih bo treba premagati. Tekom današnjih popoldanskih ur se je polastilo Londona mrzlično vznemirjenje. Ves poslovni promet v mestu je obstal. Vse je na ulici in v javnih lokalih, vsak trenutek prihajajo nove posebne izdaje listov in ljudje se strastno zanimajo za vsako podrobnost, ki se sporoča iz Monakovega.

Po zaključku lista:

Vsebinska sporazuma

Prve, še ne potrjene londonske informacije

London, 29. sept. br. Po poročilih, ki so semkaj dospela kmalu po 10. uri zvečer, ki pa še niso potrjena, je češkoslovaška vlada pristala na naslednje koncesije, zahtevane od monakovske konference v pogledu odstopenja suetskoga ozemlja:

Češkoslovaška vlada odstopa po teh vesteh Nemčiji vse ozemlje z nemško večino brez plebscita. Vse mejne razmejitve, ki bi bile sporne, ima urediti posebna mednarodna komisija, vsa sporna ozemlja pa naj zasedejo čete britanske legije.

Krajev z utrdbami češkoslovaške ne odstopi, dokler ji ne bodo dane mednarodne garancije o spoštovanju njenih mej od vseh prizadetih velesil.

Izpraznitve se bo začela v soboto 1. t. m. in se bo izvajala postopno, tako da bo končana v ponedeljek 10. t. m.

Amerika z Rooseveltom

Tudi pristaši izolacije odobravajo prezidentovo akcijo v Monakovo pa Zedinjene države niso poslane nobenega opazovalca

Washington, 29. sept. AA. (Havas). Snoch je v diplomatskih krogih prevladoval vtis, da je druga poslanica Roosevelta Hitlerju imela rezultat, ki je ogromnega pomena. Ta poslanica, kakor pravijo v teh krogih, je ponovno začela diplomatsko delavnost v Evropi, ki se je končala s sporazumom, da se skliče konferenca štirih velesil v Monakovu. V Združenih ameriških državah ni opaziti nikake reakcije pristašev nevrnešavanja. Nasprotno, v vseh političnih krogih je bilo opaziti splošno in jasno simpatijo do Rooseveltove iniciative.

Zdaj se je zvedelo, da je po prvi poslanici, ki jo je poslal Roosevelt Hitlerju, dal potrebna navodila tudi vsem veleposlanikom in poslanikom. Ti so bili pozvani, da posredujejo pri vladah, kjer so akreditirani, predvsem pri Hitlerju in dr. Benešu, in da podpro apel, ki ga je predsednik Roosevelt poslal tema dvema državnikom.

Roosevelt je optimist

Washington, 29. sept. AA. Stefani. Rooseveltov tajnik je izjavil novinarjem, da Roosevelt smatra, da so zelo upravičene nade na sporazum v Monakovem. Poleg tega je tajnik potrdil novinarjem sporočilo, da je Roosevelt poslal Mussoliniju pismo, v katerem mu priporoča delo za mir. Na vprašanje, če bo na monakovski konferenci tudi kak opazovalec iz USA, je Rooseveltov tajnik odgovoril, da ne.

Nemški poslanik pri Hullu

Washington, 29. sept. AA. (Reuter) Večeraj je nemški poslanik obiskal zunanjega ministra Hulla. Po končanem obisku je poslanik prisotnim novinarjem izjavil, da misli, da bo konferenca v Münchenu reševala.

Hudi spori na Japonskem

Odstop zunanjega ministra generala Ugakija — Neposredni povod je bila Rooseveltova mirovna poslanica

Tokio, 29. septembra. b. Veliko senzacijsko v politični javnosti je zbudila nepričakovana, a uradna vest, da je japonski zunanji minister general Ugaki podal danes popoldne demisijo. Vzroki niso znani in o njih širijo najrazličnejše verzije. Mnogi spravljajo demisijo v zvezo z evropsko krizo.

Tokio, 29. sept. br. Ostavka zunanjega ministra je zbudila veliko pozornost v tujkah, japonskih političnih krogih. Čeprav si je japonska vojaška stranka že od prenosov vlade v pozni pomladi zagotovila odločilen vpliv v ladi in tudi v japonski zunanji politiki, je današnja ostavka generala Ugakija pokazala, da se niso pokopani vsi spori. Kakor zatrjujejo dobro poučeni politični krogi, se je general Ugaki upiral japonskemu generalnemu štabu zaradi njegove namere, da bi se kitajsko vprašanje v bodoče ne obravnavalo več na podoben način kakor mandžursko, nego naj bi se posamezne kitajske pokrajine anektirale, kakor se je pred 30 leti Koreja. General Ugaki se je zavzemal za to, da bi na Ki-

ni, da je angleška vlada imela za večerajšnje sejo že pripravljen ukaz o splošni mobilizaciji teritorialne vojske in da se bo debata razvila tudi okrog vprašanja uvedbe splošne vojaške dolžnosti, daleje izraza svojem olajšanju, toda v pogledu presoje položaja so tudi danes še rezervirani in z merodajne strani se stalno znova poudarja, da je treba čakati na rezultate monakovskega sestanka. Ni dvoma, da so nasprotiva, ki jih imajo premostiti Hitler, Chamberlain, Daladier in Mussolinij, še zelo velika. Hitler se je pokazal dosledaj nepopustljiv v zahtevah, preciziranih v memorandumu od 23. septembra, na drugi strani pa izjavlja CSR, da za nobeno ceno ne sprejema pogojev tega memoranda, ker bi to značilo njeno smrt. Nesporo je tudi, da je javno mnenje ne le v Franciji, temveč tudi v Angliji odločno proti temu, da bi te dve državi silili češkoslovaško republiko še k nadaljnjim žrtvam. Mnogo se pričakuje od Mussolinijeve intervencije. Opozarja se, da je italijanske časopise že pred nekaj dnevi napovedovalo, da bo Italija pri razpletu konflikta igrala odločujočo vlogo, in veruje se, da bo Mussolinij izvršil posredniško poslanstvo.

Jutranji listi opozarjajo na težave, ki jih bo treba premagati.

Tekom današnjih popoldanskih ur se je polastilo Londona mrzlično vznemirjenje. Ves poslovni promet v mestu je obstal. Vse je na ulici in v javnih lokalih, vsak trenutek prihajajo nove posebne izdaje listov in ljudje se strastno zanimajo za vsako podrobnost, ki se sporoča iz Monakovega.

ima urediti posebna mednarodna komisija, vsa sporna ozemlja pa naj zasedejo čete britanske legije.

Krajev z utrdbami češkoslovaške ne odstopi, dokler ji ne bodo dane mednarodne garancije o spoštovanju njenih mej od vseh prizadetih velesil.

Izpraznitve se bo začela v soboto 1. t. m. in se bo izvajala postopno, tako da bo končana v ponedeljek 10. t. m.

la mnoga evropska vprašanja in ne samo problem suetskikh Nemcev.

Vpliv na borzo

Newyork, 29. sept. AA. (Reuter) Vest o münchenskem sestanku so tukaj sprejeli kot nado, da se bo mir ohranil. Oživel je tudi življenje na borzi, kjer so bile sklenjene številne kupčije. Vse je bilo v znaku skoka cen. Funt šterling je notiral nazadnje 4,73 dolarja.

Tudi mehiški predsednik je poslal spomenico

Mexiko, 29. septembra AA. (Havas) Predsednik Cardenas je poslal Hitlerju in dr. Benešu poslanico, v kateri izraža upanje, da bo prišlo do sporazuma v sedanjem sporu in da bo tako človeštvo rešeno vojne.

Boji v Španiji

Saint Jean de Luz, 29. sept. AA. (DNB) Poročilo republikanskega glavnega poveljstva pravi, da so republikanske čete na bojišču pri Ebru večkrat napadle ter pri tem zavzele dva hriba. Napade nacionalističnih čet so odbili. Tudi na madridskem bojišču je bil odbit nacionalistični napad. V letalskih bitkah so zbili na tla tri nacionalistična lovka letala, ter en bombnik.

Salamanca, 29. sept. AA. (DNB) Uradno poročilo nacionalističnega vrhovnega poveljstva se glasi: V sredo je nacionalističnim četam uspelo na bojišču pri Ebru pomakniti naprej svojo črto. Več neprijateljskih napadov smo odbili. Na castellonskem bojišču smo odbili vse sovražnikove napade. Prav tako smo odbili vse napade v Andaluziji pri Belmesu.

Priprave za novi zakon o bolnicah

Beograd, 29. sept. AA. Za končno izdelanje zakona o bolnicah so v ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje sestavili posebno komisijo, ki ji predseduje dr. Jovan Kisić, inspektor za bolnišnice. V komisiji so: šef odelka za bolnišnice dr. Velimir Mihajlović, šef pravnega odelka Velimir Teofanović, primarni notranjega odelka splošne državne bolnišnice in predsednik jugoslovenskega združenja zdravnikov dr. Nikodije Blagojević ter primarni kirurški odelka splošne državne bolnišnice kot zastopnik zveze zdravniških zbornic dr. Ivan Jovanović.

Komisija ima nalogo, da predela načrt zakona o bolnišnicah in duhu koncentracije zdravniške službe po bolnišnicah, kakor so o tem govorili med proračunsko razpravo narodne skupštine. Za izdelanje definitivnega predloga zakona o bolnišnicah ima komisija na razpolago nekaj načrtov dr. Ivančič in dr. Kisića, kakor tudi razne kritike in pripombe, ki so jih poslane razne zdravstvene ustanove na predlog dr. Ivančiča. Na podlagi tega gradiva bo komisija izdelala končno besedilo zakona o bolnišnicah.

Po štiridnevem zasedanju je bilo za sedaj sprejeto besedilo, ki se tiče razdelitve države na bolniška področja. Na čelu vsakega področja bo stala po ena bolnišnica. Po sklepu bo imela naša država 32 takih osrednjih bolnišnic. Na ozemlju vsake osrednje bolnišnice bodo še druge bolnišnice, stalne, začasne in pomožne, sedanje začasne bolnišnice, ki ne ustrezajo mestu in pogojem sodobne medicine, pa bodo ukinjene.

Osrednja bolnišnica na sedežu banovine bo strokovni organ bana dotične banovine. Poleg tega se bodo pri vsaki banški upravi sestavili stalni bolniški odbori, ki bodo razpravljali o vseh bolniških vprašanjih. V teh odborih bodo tudi upravniki osrednje bolnišnice, ravnatelji higienskih zavodov, zastopniki banske uprave in po en predstavnik okrajnih zdravnikov. Pri ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje bo sestavljen tudi poseben bolniški odbor, v katerem bodo upravniki splošne državne bolnišnice v Beogradu, predstavniki ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje, zastopnik finančnega ministrstva in zdravnikov po bolnišnicah. Glede na ogromno gradivo bo komisija zasedala nad mesec dni.

Potres na Hrvatskem

Koprivnica, 29. sept. o. Popoldne ob 16.7 so čutili v Koprivnici precej močan potres, ki pa ni povzročil škode in je izzval samo razburjenje. Tako je v gimnaziji nastala med učenci panika in so morali pouk prekiniti. Potres se je čutil v jugovzhodnem pa tudi v zapadnem delu koprivniškega sreza do Krizevcev. Zato skopajo, da je bil epicenter potresa v Bilogori. Ljudje so precej razburjeni, ker je v istih krajih, kakor znano, ob koncu marca povzročil hud potres ogromno škodo.

Huda avtomobilska nesreča pri Splitu

Split, 29. sept. o. Snoch se je v bližini Živogostisa ponesrečil tovorni avtomobil trgovca Matića iz Ljubuškega. Pri tem je bilo ranjenih 18 potnikov, ki so se vozili z avtom. Avtomobil je bil na poti iz Ljubuškega v Gradac pri Makarski, pri Živogostu pa se je pod njegovimi kolesi utrgala cesta ter se je avtomobil trikrat prevrnil. Na mesto nesreče so prispeli trije zdravniki, ki so nudili ranjenecem prvo pomoč. Osem huje ranjenih so prepeljali v Makarsko, izmed njih pa dva, ki sta smrtno nevarno ranjena, v splitsko bolnišnico.

Železniška nesreča v Kaknju

Sarajevo, 29. sept. o. Okrog 1. ponoči sta na železniški postaji Kakanj trčila skupaj dva vlaka. Nesrečo je zakrivil službojuči železničar, ki ni pravočasno izvršil naloga prometnega uradnika. V vlaku, ki je zadel v lokomotivo tovornega vlaka, je bilo več potnikov. Škoda je velika, ker sta skočili s tira obe lokomotive, pa tudi več vagonov obeh vlakov; človeških žrtev ni bilo.

Pomorski odbor Balkanske zveze

Split, 29. sept. o. Predsednik pomorskega odbora Balkanske zveze, rumunski kontraadmiral Pais, je obvestil vse člane, da bo seja tega odbora, ki je bila že večkrat odgodena, 12. oktobra v Splitu. Sporočil je tudi imena delegatov, ki bodo na tej konferenci zastopali Rumunijo in Turčijo. Člani naše in grške delegacije še niso določeni.

Odlikovanje

Beograd, 29. sept. p. Na predlog ministra notranjih del je bil odlikovan z redom Belega orla V. r. komandant dravskega orožniškega polka polkovnik Alojz Barle in z redom sv. Save V. r. Anton Stergar, trgovec iz Kamnika.

Iz državne službe

Beograd, 29. sept. p. Napredovala sta: za višjega monopolnega oficijala v ljubljanski tobačni tovarni Anton Lajovic, za oficijala istotam pa Edvard Kovačič.

Iz Radovljice je premeščena k pošti Ljubljana I. poštna manipulantka Milka Cesar.

Vremenska napoved

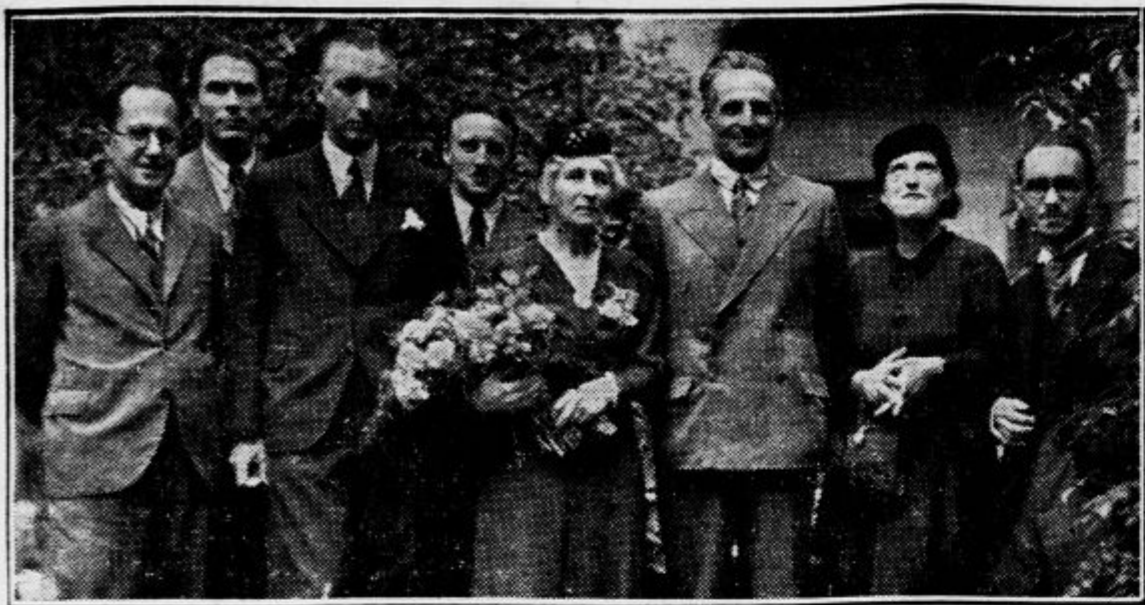
Zemsko vremensko poročilo: Jasno v severovzhodnem delu države, v Podunavju košava. V ostalem delu države prevladuje oblačno vreme z nekoliko dežja v drinski banovini. Temperatura se je dvignila. Najnižja je v Tuzli 4, najvišja pa v Nišu 29 C.

Zemunska vremenska napoved: V večji meri se bo pooblačilo skoro po vsej državi. Jasno bo samo še v vzhodnih in jugovzhodnih krajih. Deževalo bo v severnih predelih in posebno še na zahodu. Jugovzhodni in južni veter spremenljive jakosti. Temperatura se bo še dvignila.

Zagrebaška: Vreme se bo poslabšalo. Dunajska: Zelo oblačno, ponekod deževalo, zmerno toplo.

Naši kraji in ljudje

Slovesnost v angleškem društvu
Visoko odlikovanje gospe Fany Copelandove

Lektorica gospa Fany Copelandova po odlikovanju. Poleg nje desno angleški konzul gospod T. C. Rapp iz Zagreba, levo pa predsednik angleškega društva dr. Majaron

Ljubljana, 29. septembra.

Ob 11.30 je bila v prostorih našega Angleškega društva prisrčna slovesnost, pri kateri je bila počaščena in odlikovana z visokim redom lektorica angleškega jezika na univerzi gospa Fany Copelandova.

V društvenih prostorih so se zbrali številni člani društva in prijatelji gospe Copelandove. Ob 11.30 je prišel v spremstvu društvenega predsednika dr. Ferdinanda Majarona angleški konzul v Zagrebu gospod T. C. Rapp. S kratkim nagovorom je pozdravil odlikovanko, poudarjajoč, da si šteje v posebno čast, ko ji sme v ime naše angleške kraljice izročiti visoko odlikovanje oficirja reda britanskega imperija za zasluge, ki jih ima gospa Copelandova za bliznjo medsebojno spoznavanje obeh narodov; prav odlikovanka za sluge je, da so v teh letih odkar deluje med nami, Slovenci do dobrega spoznali angleško kulturo, nasprotno pa so se tudi Angličani pričeli podrobno zanimati za Slovence, ki štejejo danes na Angleškem že veliko število prijateljev.

Gospa Copelandova se je zahvalila gospodu konzulu. Rekla je, da se ne zaveda kakih posebnih zaslug. Vse, kar je storila, je delala le v zavesti svoje dolžnosti. Navzočni so čestitali odlikovanki in ji izročili mnogo cvetja.

Diploma k odlikovanju je podpisana od angleškega kralja in kraljice, ki je veliki oficir civilnega oddelka, kralj pa je vrhovni načelnik reda. Odlikovanje podeljujejo ob posebnih prilikah za širjenje angleške kulture in to le, kadar je združeno s težavnimi prilikami. Z dekretom s katerim je bila odlikovana gospa Copelandova, so bili hkratu odlikovani: neka misijonarka, ki deluje že 20 let na Kitajskem, znanstvenica, ki živi 15 let med divjaki in angleški konzul v Sanghaju, ki kljub veliki nevarnosti zaradi japonsko-kitajske vojne ni zapustil svojega mesta.

Gospa Copelandova živi že 17 let med nami. Prišla je 26. septembra 1921 in od tedaj neumorno deluje ne le kot lektorica angleškega jezika, temveč tudi kot vrhunska posredovalka lepote naših krajev med Angličani. Prav njena je zasluga, da nas vsako leto obiščejo mnogi turisti iz Anglije, pogosto velike ekskurzije, kar je

seveda velikega propagandnega in kulturnega pomena. Gospa se pravkar odpravlja na novo pettedensko predavalno pot po Angleškem. Poleg Londona, Walesa in Edinburga bo imela še v drugih krajih predavanja o Jugoslaviji, posebno o Sloveniji. Tako bo ponovno dokazala, da je najvztrajnejša delavka za bližje spoznavanje obeh kultur. K odlikovanju ji veljajo tudi naše iskrene čestitke!

★

Visoko odlikovanje, ki ga je deležna gospa Copelandova, bo nedvomno vzradostilo vse poznavalce njenega dolgoletnega, tihga in neumornega dela. Že v vojnih letih je hčerko odličnega astronoma njegove humanitarne stremilje z bližalo z begunci vrle, nepremagljive srbske vojske. Takrat jim je storila mnoge tihе usluge. Poslej je bila stalno zvezana z Jugoslavijo. Kmalu po ustanovitvi ljubljanske univerze je Mrs. Copelandova prevzela lektorat angleškega jezika in pomagala našim študentom prebiti težke angleške izgovorjave in pravopisa. Poleg dela na univerzi se je mnogo udeleževala in se z občudovanja vrednim delom uveljavila še vedno povsod, kjer gre za utrjevanje naših stikov z njeno veliko in slavno domovino.

Predvsem jo poznamo kot vrhunskega prijateljico slovenskih Alp. Ni ga skoraj vrha, ki ga ne bi bila dosegla. Navdušenje, s katerim je sprejemala vtise naših prirodnih lepote, ni ostalo neopazno. Mrs. Copelandova je spisala v angleščini krasno knjigo o lepoti naših Alp in priredila za svoje rojake skrbno izdanega vodnika po Sloveniji, — usluga, ki smo jo vse premovali omenili. Poleg tega je pričela v raznih angleških revijah in listih celo vrsto člankov o naših krajih in problemih ter več prevodov iz slovenske literature, saj se je vedno naučila slovensčine. Žal da v tem hipu ne moremo podrobneje naštevati njenega dela s priznanjem pa se ustavljamo pred rezultati njenih prizadevanj in ji izrekamo ob tej priliki poleg iskrenih čestitk tudi željo, da bi ostala še dolgo zdrava, trdna in delavna v naši sr-dini, ki jo je tolikanj vzljubila.

Volitve miss Evrope so bile končane v Kodanju dne 9. septembra. Gđ. Olga Dinjaški mi prav nič pisala domov, kako so jo pomilovali, marveč je poslala cel šop izrezkov iz dnevnika, ki so poročali podrobnosti o teh volitvah. Zraven je pisala o prvem razredu brzega in ekspresnega vlaka, o spalnem vagonu, o prvovrstnih hotelih, o banketih in sprejemih in o vsem takem šundru, ki so ga deležne lepote kraljice, ne da bi se sirote zavedale, da služijo čisto drugemu namenu, kakor si to predstavlja široka publika, in da lahko mar-

Financa ob poldrugi milijon taks

Ogromna zaloga igralnih kart gre v mlin

Ljubljana, 29. septembra

Pred Gorčevo trgovino na Tyrševi cesti je bilo v dopoldanskih urah prav živahno. Okrog velikega tovornega avtomobila so se gnetli gledalci in opazovali nenavadno prizor. Iz veže sta zdaj pa zdaj prihajala dva postreška s polno kosaro manjših zavitev in sta vsebino stresala na tovorni avto. Da sta lažje opravljala svoj posel, so jima pred vozilom napravili nekaj stopnic.

Avto je bil že skoro zvrhan malih zavitev, postreška pa sta še vedno nosila zvrhane kosare. Vsemu početju je pazljivo asistiral več financarjev, kljub temu je

kaj ton in le takse bi znesle poldrugi milijon dinarjev, kaj šele kazni!

Nu, pa ni bilo tako hudo, saj je bila lastnica teh nežigosanih igralnih kart Ljubljanska kreditna banka, a tudi nje ne bo zaradi tega zadela niti najmanjša kazen, ne kolikor ni kaznovana že sama zaradi slabe kupčije s temi kartami. Pred leti je namreč prišla v konkurz tovarna igralnih kart v Igriški ulici. Ljubljanska kreditna banka kot največja upnica, je zarubila veliko zalogo igralnih kart in jih shranila v svojih prizemnih bančnih prostorih, koder so obležale do danes, ker banka ni vedela z njimi kaj početi. Zdaj pa banka potrebuje

Na tovorni avto nalagajo tisoče zavojčkov igralnih kart

nekaterim iz gneče uspelo neopazno seči v kup. Kasneje so poklicali stražnika, ki je gledalce razgnal in zasledoval tiste, ki so se še drznili segati po zavitkih. Ti zavitki so bile nove igralne karte. Spočetka je vsakdo mislil na tihotapsko blago in je pomiloval tistega, ki ga je usoda tako nemilo prišla za vrat. Igralnih kart je bilo za ne-

omenjene prostore za drug namen. Vso to ogromno zalogo igralnih kart, katerih prodajna cena bi znašala nekaj milijonov dinarjev, je za star papir prodala vevskim papirnicam, kamor so jih ob spriemstvu finančnih organov zapeljali, da jih ob strogem nadzorstvu premeljejo v druge karte: morda dopisne ali krušne...

Usoda Pepelke v današnjih dneh

Obtožen nečloveškega ravnanja s hčerko

Ljubljana, 29. septembra

Posednik Anton Bistan z Vač je stal danes pred sodnikom in se zagovarjal zaradi obtožbe, da je slabo skrbel za svojo 16letno hčerko Marijo in z njo tudi nečloveško grdo ravnal. O njegovem ravnanju za mladoletno hčerko se na Vačah že nekaj let bje kar oster boj tako daleč, da je bila vsa stvar izročena sodišču v razsodbo. Na lastno iniciativo in po prigovarjanju je podala ovadbo orožnikom šolska upraviteljica na Vačah, ki je tudi danes pred sodnikom zelo določno zagovarjala stališče, da je treba otroka zavarovati pred nečloveškim očetovim ravnanjem in pred zlobno mačeho.

Dasi je obtoženi oče vse zanikal in zatrjeval, da s hčerko Marijo, ki izhaja iz njegovega prvega zakona, skrbno ravnal, kolikor mu dovoljujejo prilike, je zaslavljal upraviteljico v celoti vztrajala pri vseh obtožbah, ki jih je navajala že v ovadbi in v preiskavi. Po vsebini njenega pripovedovanja je bilo tako kakor da je neko prebril pravljico o pepelci:

L. 1930. je malo Marijo pripeljal njen oče iz Amerike. V daljni deželi sta pod grudo pustila prvo ženo, Marijino mater. Sprva je bilo videti, da bo oče nadomestil siroti tudi mater. Kazalo je, da jo ima rad in da zanjo lepo skrbi. Toda ni minilo dolgo, ko se je očetu zahotelo nove življenjske družice in pripeljal jo je. Kmalu je bila sirota Marija potisnjena ob

stran. Iz drugega očetovega zakona se je narodila nova deklica. Pravijo, da so tedaj za malo Marijo nastopili črni dnevi. V šolo je prihajala vsa ušiva. Ko so jo poslali iz šole domov in ji dovolili, da izostane toliko, da jo mati očisti, se je čez čas pojavila z ranami na glavi: mačeha ji je golazen le površno očistila, temeljito pa ji je ranila kožo in na ranjeno kožo nalivala pekočih tekočin. Drugič je iz šole niso več poslali domov. Spravili so jo k dobri ženi, ki se je 3 tedne trudila, da je s skrbno nego očistila dete. A to ni bilo vse. Upraviteljica je pripovedovala, da so šolski otroci večkrat opozarjali, kako je mala Marija vsa pretepana, kako mora opravljati težka dela, hoditi ponoči na nivo, ki leži blizu pokopališča, samo da bi trpela tudi duševne muke. Kako mora še v pozni mrzli noči prenašati vedra vode, kar bi niti odrasla dekla ne zmogla, kaj šele slabotno, nedoraslo dekletce. Kako stoji v mrzlo, lahko oblečena in bosa na paš in cepetaje od mraza varuje živino, da se zgrajajo vsi, ki to vidijo. Da je še slabo hranjena, je videti po njeni slabotnosti — 16 let je stara, kaže pa komaj — 10 let.

Medtem ko je upraviteljica jasno naštevala take primere, ki jih je deloma sarpala, deloma pa so jih prijavljali šolski otroci in sosedje, je oče brez razburjanja sedel na zatožni klopi in le malo ugovarjal. Tudi sodnikovi ukori mu niso

Kako je bila izvoljena miss Jugoslavija

Dvomljiva čast naj bo našim dekletom v svarilo

Beograd, 29. septembra

V ponedeljskem »Jutru« je bilo objavljeno poročilo iz Kodanja o precejšnji blamaži letošnje miss Jugoslavije v gdanski prestolnici. »Politika« zdaj objavlja daljši članek o naši lepotni kraljici in nam razodeva, da je gđ. Olga Dinjaški doma iz Pančeva. Letos je odšla v Pariz in je bila za miss Jugoslavijo izvoljena takole: Parižan Maurice de Valéf je poverjenik kodanskega odbora za izvolitev lepotnih kraljic posameznih držav v Evropi. On osebno mora zbrati nekaj gospodičev srednje in vzhod ne Evrope. Ker gospod Maurice de Valéf ne more osebno obiskati vseh držav, ima v

Jugoslaviji svoje poverjenike, ki mu priporočijo nekaj kandidatkinj.

Gđ. Olgi Dinjaški je uspelo, da je prišla v Pariz do g. Morica Valéfa. Ker ni imela konkurentke, je Moric Valéf kratkoma njo proglasil za rasno predstavnico Jugoslavije, nakar je z drugimi kraljicami lepote odpotovala v Kodanj kot miss Jugoslavija. Ljubezni Moric de Valéf je mnogim našim mladim damam, ki še vedno brezumno rade nasedajo raznim volitvam in tekmovalcem v lepoti, prihranil mnogo nervoznosti, ko je ukrenil z gđ. Olgo kot diktator in kar sam označil njo za najlepše dekle, katero lahko predstavimo vsej Evropi.

Razvoj in uspehi zdravilišča na Golniku

Ob petnajstletnici vodstva dr. Roberta Neubauerja

Kako velike žrtve zahteva sušica, ki je kljub velikemu napredku sodobne medicine še vedno ostala ena najbolj zavrnatih bolezni, more povedati le tisti, ki je imel priložnost videti, katero od naših zdravilišč za tuberkulozne. Pri nas je gotovo najbolj

Šef-zdravnik dr. Robert Neubauer

znano zdravilišče Golnik in samo njegov razvoj nam dokazuje, da bo treba v boju proti jetiki žrtvovati še mnogo gmočnih sredstev in še več delovnih moči.

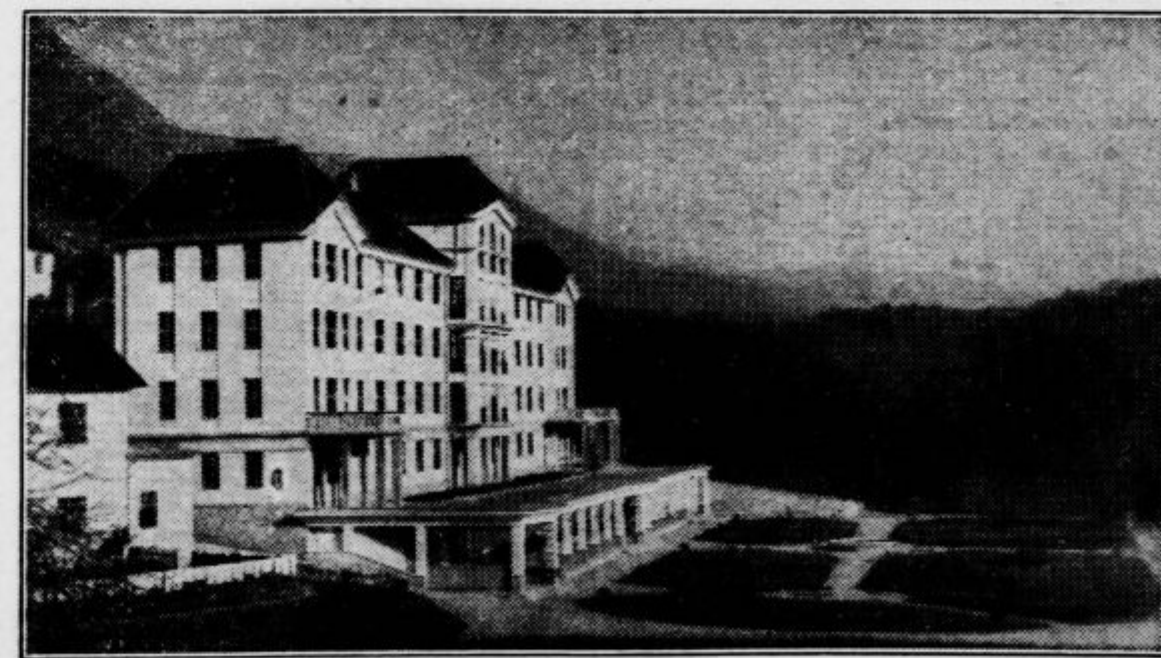
Zdravilišče Golnik je bilo ustanovljeno po svetovni volji za namenom, da nudi pri-

bežališče številnim žrtvam svetovne vojne, ki so si v pomanjkanju in nezdravih življenjskih razmerah nakopale to tako nevarno bolezen. Ličen grad je bil preurejen v zdravilišče, v katerem je tedanja zdravniška veda poskušala reševati bive vojaške pred to boleznijo. Seveda je bilo zdravilišče tedaj le skromno urejeno ter je imelo malo postelj. Leta 1923 je bilo v zdravilišču le 22 bolnikov, 1 mikroskop in nekaj najnujnejšega zdravniškega inventarja, dočim o kaki rentgenski napravi ni bilo še niti govora. Vendar se je tedaj začelo graditi veliko glavno poslopje, ki pa je bilo šele l. 1925 dograjeno. Tedaj bi zdravilišče moglo začeti z vse bolj uspešnim delovanjem, če se ne bi zgodilo, da je država s 1. aprilom 1926 ukinila zadnje kredite za vzdrževanje zdravilišča. Kljub temu pa je zdravilišče v zadnjih 10 letih, zlasti na pobudo sedanjega ravnatelja in šefa zdravniškega dr. Roberta Neubauerja nadvse lepo napredovalo in postalo v Sloveniji glavni prvobornik v boju proti tuberkulozi, hkrati pa je zaslovelo po svojih vseh priznanjih vrednih uspehih v zdravljenju po vsej državi.

12 let se zdravilišče Golnik vzdržuje samo iz sebe, vendar je v teh letih s pomočjo nekdanje oblasne samouprave in banovine ter z dohodki iz lastnega gospodarstva uspelo, da je nekdanji kompleks zdravilišča v marsičem povečalo in moderniziralo. Iz skromnih začetkov je zdravilišče naraslo v obsežen sanatorij, ki ima danes že 240 postelj. Počasi se v teku let prirasle nove zgradbe in prizidki, tako da ima glavno poslopje velik prizidek, v ka-

terem so danes nameščeni v glavnem vsi zdravniški prostori, operacijska dvorana, rentgenske preiskovalnice, laboratoriji itd. Pred nedavnim je bilo zgrajeno lepo upravno poslopje. Prav lična je tudi nova kapela, ki stoji nekako v sredi zdraviliškega kompleksa stavb. Lepota zdravilišča samega, ki je postavljeno v enega najlepših predelov naše Gorenjske, pa povzguje še močnejše nadeve okusno urejen in krasen negovan park. Jasno je, da je z razvojem zdravilišča naraslo tudi gospodarstvo zavoda in ni čudno, če stoji že danes nekoliko odmaknjena od zdravilišča velika zdraviliška pristava, katero sestavlja več poslopij. Tam so hlevi, skladišča, pralnice, lokalnica itd.

V notranji ureditvi je zdravilišče v zadnjih 10 letih močno napredovalo kljub velikim gospodarskim težavam, s katerimi se je moralo vedno boriti. Bolniške sobe so urejene vzorno, kakor tudi vse druge prikljike, da o odlično urejeni kuhinji, shrambah itd. ne govorimo. Poseben napredek pa je doživel zdravljenje tuberkuloze samo. Po vsem svetu so v zadnjem desetletju dosegli nadvse važne uspehe v boju proti tuberkulozi in najnovejši izsledki skupnega napora poštvovalnih zdravnikov so bili kaj hitro presajeni na Golnik. Dočim se je pred 20 leti zdravila jetika v glavnem tako, da je moral bolnik počivati, dobro jesti in čakati na ozdravljenje, ki je včasih res prišlo, včasih pa tudi ne, je sodobna medicina za zdravljenje jetike našla nova sredstva. Operacije so postale skoraj nekaj vsakdanjega in v mnogih primerih edini izhod za rešitev bolnika. Zaradi tega je tudi v zdravilišču na Golniku nastalo polno novih potreb, ki jih je zdravilišče s pogumom in brez strahu pred gmočnimi žrtvami izpolnilo. Zdra-

vililišče ima danes dragocen operacijski instrumentarij in lepo urejeno operacijsko dvorano. V zvezi s tem pa so bile nujno potrebne rentgenske naprave za pregled bolnikov in za ugotovitve bolezenskih gnezd v pljučih. Že dolga leta je v zdravilišču na Golniku šlo zdravljenje le po izvidih rentgenskih preiskav. V letošnjem letu pa si je zdravilišče na Golniku za okrog pol milijona dinarjev nabavilo najmoderneje rentgenske naprave, kakršnih na Balkanu nima nobeno zdravilišče. Med novimi pridobitvami rentgenskih naprav je treba posebej omeniti rentgenski aparat, ki posname na ploščo vedno, seveda po želji zdravnika, le kake 3 cm širok

PRI PREHLADU IN
Gripin
LAHKO POMAGAJO
PILULE
VPRAŠAJTE
ZDRAVNIKA
ZA SVET
DOBIVA SE
V VSEH LEKARNAH
PAZITE! VSAKA PILULA NOSI IME AFLUKIN
KASTEL D.D. ZAGREB Reg. br. 15426/38

Šli go živega, komaj da je z rameni skomignil nanje. Njegov branilec dr. Smodej pa je stavil na pričo nekaj vprašanj in predlagal izvedbo novih dokazov. Sodišče naj zasliši še nekaj prič, ki bodo 'zgovorne', da je oče za hčerko iz prvega zakona prav tako skrbel kakor za ono iz drugega, ki ni uživala pred starejšo nozanih prednosti. Odvetnik je napovedal, da bodo dokazali, da je upraviteljica sama napisala ovadbo iz maščevanja samo zaradi tega, ker se ji je oče nekoč pritožil, da preveč pretepa njenega otroka. Sodnik je predlogom branilca ugodil in razpravo preložil na nedoločen čas.

Razstava slovenske knjige pripravljena

V nedeljo bodo ob 11. dopoldne odprli razstavo »Slovenska knjiga 1918–1938«, ki jo je priredilo Društvo slovenskih književnikov, da bi ob 20letnici prevrata podalo v širokih obrisih obračun o snovanju umskih sil slovenskega naroda.

Razstava bo v glavnih črtah pokazala razvoj vsega našega književnega tiska. Imela bo 26 oddelkov, ki jih bodo s pomočjo ravnatelja univerzitetne biblioteke uredili naši poštvovalni strokovnjaki. In sicer le poslojce prof. France Vodnik, Niko Kuret, dr. Tine Debeljak in Janko Samec, literarno zgodovino dr. Mirko Rupel in prof. Pavle Kalan, umetnostno zgodovino in umetnost dr. Rajko Ložar in dr. Josip Mal, muzikologijo Ljudevit Zepić in arhivar Koželj, mladinsko književnost Albert Širok, zdravstvo kot zastopnik obeh zdravniških zbornic dr. Ivo Pirc, tehniko inž. Rudolf Škof, pravo univ. prof. dr. Rudolf Sajovic, politično literaturo in sociologijo Bratko Kreft, gospodarstvo dr. Jože Lavrič, zamejno književnost dr. Lavo Čermelj in Mile Klopčič, prirodoslovje in pomožne stroke asistent Gabrijel Tomažič, filozofijo docentka ga dr. Alma Sodnik, pedagogiko univ. prof. dr. Karl Ozvald, zemljepis in zgodovino prof. Maks Miklavčič, planinstvo dr. Arnost Brilej, slovenske pisatelje v tujih prevodih urednik Borko, revije prof. Stane Melihar, samozaložbe g. Ivan Matičič in Josip Suchy, leksika in jezikoslovje prof. Janec Logar, rokopise v dobi od 1918–1938 umrlih pisateljev bo uredila prof. dr. Marja Boršnikova, bibliofiliški oddelek pa dr. Silva Trdina.

Načrt za razstavno dvorano je napravil prof. inž. Miroslav Kos, knjige pa je dalo na razpogo nad 70 slovenskih založb in izdajateljev ter okrog 50 samozaložnikov. Tiskarna Merkur je oskrbela brezplačno svarilne napise in napise s citati naših pisateljev in pesnikov, mestna vrtnarija zelenje, trvdka Klein je posodila steklo, trvdka I. C. Mayer je dal društvu po izredno ugodnih pogojih na posodo juto za prevleko stojal, trvdka Rajko Turk je brezplačno pripeljala velike vitrine za rokopise in za bibliofilske izvode, vitrine pa je posodila uprava velesejma. Največjo žrtev je doprineslo Združenje trgovcev, ki je dalo za to pomembno kulturno prireditve brezplačno na razpogo dvorane.

Tako je ta razstava skupno delo mnogih naših sil, ki so se z ljubeznijo in poštvovalnostjo strmile okrog naše besede. Ker je prostor precej majhen, bodo imeli pristop k oficialni otvoritvi samo vabljeni gostje, sicer pa bo razstava odprta nepretrgano od 9. do 17. ure od 2. do 15. oktobra. Vstopnina bo samo 2 din. Društvo slovenskih književnikov bo ob razstavi izdalo majhno publikacijo, ki jo bo uredil predsednik prof. France Koblar. Prodajali jo bodo pri blagajni po 4 din. V zvezi z razstavo bodo tri predavanja, in sicer bo v ponedeljek ob 20. predaval docent dr. Anton Ocvirk o povojni slovenski književnosti, v sredo 5. oktobra dr. Lavo Čermelj o zamejni književnosti, v petek 7. t. m. prof. Anica Černejeva o mladinski književnosti. V ponedeljek 10. t. m. se bo po vsej verjetnosti vršil recitacijski večer, ki bo posvečen v tej dobi umrlim pisateljem in bo še posebej objavljen. Vabljeni so vsi prijatelji slovenske knjige, da si ogledajo razstavo

TOMBOLA V KRANJU

preložena

dan igre bo objavljen kasneje!

Domače vesti

* Kongres inženjerjev odgojen. 1. 2. in 3. oktobra bi moral biti v Splitu letošnji kongres inženjerjev. Zaradi prepovedi zborovanj je bil pa kongres preložen.

* Spominjska svečanost v Zalcu ob približno 100 letnici rojstva Janeza Hausenbichlerja združena z odkritjem spominjske plošče in spominjsko razstavo ni dovoljena in je odložena na nedoločen čas.

* Kongres gozdarjev v Vinkovcih. V dnevi od 2. do 4. oktobra bo 62letna glavna skupščina Jugoslovenskega šumarskega združenja v dvorani Obrtnega doma v Vinkovcih. Minister za gozdarstvo in rudnike je odobril udeležbe nemških državnih uradnikov dopust od 30. septembra do vključno 8. oktobra. Prometni minister pa je odobril polovično vozilno. Popust velja za vse razrede in vlake razen ekspresnih od 30. septembra do 8. oktobra. Cila karta bo veljala za brezplačno vrtnitev s potrdilom o udeležbi na skupščini. Na odhodni postaji je treba kupiti legitimacijo K 13.

Bodoče matere morajo skrbeti, da se izognejo vsaki lenivosti prebavi, posebno zapeki z uporabo naravne »Franz-Josefove« grenčice. — »Franz-Josefova« voda se lahko pije in deluje v kratkem času brez neprijetnih pojavov.

Ost. reg. S. br. 15. 483-35

* Slovensko kulturno društvo »Lilija« v Milwaukee v Severni Ameriki je naročilo večje število izvodov Korzetovega dela »Čigav je grunt« ter se z vsem pripravila na uprizoritev tega uspešnega odrskega dela ne samo za Milwaukee, temveč za vse kraje, kjer prebivajo naši izseljenci.

* Izkopavanja pri Vukovaru so zaključena. Včeraj smo poročali o zgodovinskih izkopavanjih v Vučedolu nedaleč od Vukovara v pokrajini pri vasi Sotinju. Izkopavanja so trajala tri mesece. Zdaj je delo po častnih uspehih zaključeno. Znamenite najdbe so zbrane v dvorcu grofa Eltza v Vukovaru, kjer jih proučujejo ravnatelj zagrebskega arheološkega muzeja univ. prof. dr. Hoffiller kustos dr. Josip Klemenc in asistent dr. Anton Bauer. Večji del izkopanih bo oddan zagrebskemu muzeju, ki mu pripada levji delež zaslug pri izkopavanju.

* 96 ur je igral biljard. Mitar Filipović iz Stejanovec pri Sremski Mitrovici je kmet, toda navdušen igralec biljarda. Prišel je v Sremsko Mitrovico in začel biljardirati. Polnih 48 ur je preganjal krogle po zeleni mizi. Zena je v skrbih prišla pogledat, kaj počneja v kavarni. Vabila ga je domov. To pa je Mitar tako ujezilo, da je rekel: »Tebi na kljub bom biljardiral še 48 ur!« Objavilo je izpolnil.

* Večerni trgovski tečaj na znanem trgovskem učilišču »Christofov učni zavod«, Ljubljana, Domobranska c. 15. Ustne in pismene informacije ter novi prospekti brezplačno na razpolago. Vpisovanje vsak dan dopoldne, popoldne in zvečer do 8. ure.

Nove srečke

državne razredne loterije

za I. razred

DOBITE PRI ZADRUŽNI HRANILNICI

V LJUBLJANI
Dalmatinova ulica 6

ko bodo dobile dovolj prostora rentgenske preiskovalnice, operacijska dvorana, ambulante in laboratoriji. S tem bo zdravilišče doseglo 300 postelj in bo po svojem obsegu eno največjih zdravilišč pri nas. V načrtih čaka le paviljon za otroke, v katerem naj bi se uredilo otroško zdravilišče. Doselej imamo v naši državi za tuberkulozne otroke le dve zdravilišči in sicer Šumetina pri Novi Gradski in Topolšica. Da je graditev tega paviljona najnujnejše vprašanje za uspešno borbo proti jetiki, najbolj jasno dokazuje dejstvo, da odrasli jetni bolniki čakajo po tri do štiri mesece, da pridejo v kako zdravilišče, otroci pa povprečno čakajo vedno po eno leto do 14 mesecev.

Posebej moramo še omeniti iniciativno delo zdravilišča na Golniku v preventivnem boju proti jetiki v zvezi s protituberkuloznim ligo je zdravilišče na Golniku ob sodelovanju prizadetih činiteljev pomagalo smotati protituberkulozne dispanzerje, katerih je sedaj v naši banovini že 16, od katerih sta državna le v Mariboru in Celju, dočim se vsi ostali vzdržujejo z raznimi podporami in prispevki prebivalstva. Tem obstoječim dispanzerjem pripada danes že območje, v katerem živi nad 700.000 prebivalcev naše banovine, kar pomenja, da sta dve tretjini našega prebivalstva pod stalnim varstvom dispanzerjev. Vsak od teh dispanzerjev ima poleg najpotrebnejših naprav tudi rentgenske preiskovalnice, kar je za ugotovitev jetike v mnogih primerih nujno potrebno. Zdravilišče na Golniku pa poleg tega, da podpira delo dispanzerjev, katere vodijo zdravnik-specialisti, ali pa zdravniki, ki so bili na daljši praksi na Golniku, pa v svojem okolju pregleduje prebivalstvo in

* Otroci ujeti živega kragulja. Zadnji čas so bile gospodinje v litjskem okolju v hudih skrbih. Tod je rokovanj kragulj in kradel z dvorščake kure. V torek je svignil tudi na dvorišče pri Temeljeh na Velikem vrhu. Vas stoji v hribu nad Litijo. Pred domačini je zasidil krepčje v tolstokoš in jo je odnesel v bližnji gozd. Temeljevi so sklenili zaroto. Zakladi so drugo kotoš vrat in peruti pa so nastavili v past. Tako so sestavili dele, da je zgleдалo z vsakega kotička, da je sprehajala po travni nepremišljena jarečka. V sredo jutraj je spot priplaval požeruh in se ogledoval za vsakega kragulja. Brž je ušel v past. Kakor kamen je udaril izpod neba in čavnil žival za vrat. Udarci je bil usoden, sprožil je past in že ga je vlečilo trdo železje za novo. Požeruh se je otepal na vse kripčje, a zaman. Tedaj so prišli domačini, da ga ujamajo, pa je izdrl kljun gost hudo vesela najstarejšega fanta, da so poslušali kar ožrezniki. Preko tatu so pregrnili vrtačo, nato pa so ga živga prenesli v Litijo, kjer so ga oddali upravitelju za šolski zool. Na šoli so brž zbil kletko in shranili vanjo neobčajnega gosta. Mladina opazuje z zanimanjem tatnisko ptico in se veseli, da je okoliš rešen po zaslugi njihovega sošolca. Po starem običaju bodo gospodinje z jajci nagradile one, ki so ujeti kragulja.

* Enoletni učni trgovski tečaj za pisarniške moči pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2 (prostor Dopsne trgovske šole) priporočamo vsem onim, ki se žele temeljito izobraziti v stenografiji in strojeopisu ter dobiti res prvotno podlago za pisarniška dela. Redno vpisovanje v tečaj je 1., 3. in 4. oktobra med običajnimi uradnimi urami. Šolnina mesečno 110 din.

KINO SLOGA — Tel. 27-30
Danes poslednjič ob 16., 19. in 21. uri
PO KRIVEM OBDOBJENJU
Zgodba o lepi detektivki, v katero je zaljubljen vodja gangsterske tolpe.

* Novi grobovi. V Hotedršici je umrla v visoki starosti 88 let gospa Ana Rajerjeva, nadučiteljica vdova. Pogreb ugledega pokojnice to danes ob 17. — V Ljubljani je umrla gospa Josipina Indra, vdova po okrajnem sodniku. Pogreb bo jutri ob 16. izpred mrliške veže na Stari poti. — V Gornji Radgoni je umrl g. Janko Čirč, predsednik nadzorstva gornjeradginskih občinskih podjetij. Pokopali ga bodo jutri ob 10. — Pokojnim blag spomin, žalujočim naše iskreno sožalje!

* Naše narodne noče na zagrebskem odru. Prijatelj nam piše: V nedeljo sem v zagrebskem malem gledališču gledal domačo opereto »Mala Floramaya«. Srce me je zabolelo ob nastopu baleta v drugem dejanju. Tu naj bi dekleta v narodnih nošah predstavljala tri uedinjene rodove jugoslovenskega naroda. Ob spremljavi godbe ima vsaka skupina svojo značilno melodijo. Hrvatice in Srbinje so bile v pristnih narodnih nošah samo Slovenke se predstavljajo zagrebskemu občinstvu v belo-zeleni obleki, na glavah pa zelene klobučke z gamsovo brado. Če bi se nam to zgodilo v Gradcu se ne bi čudili. A v Zagrebu? V Sloveniji smo naveličani belonogavičarjev, v Zagrebu pa se ob spremljavi naših najlepših pesmi in ob navdušenem plaskanju vrši na odru reklama za gamsove brade. Ne, to nam ne more biti všeč!

* Večerni tečaj pri Trgovskem učnem zavodu v Ljubljani, Kongresni trg 2 (prostor Dopsne trgovske šole) nudijo potrebne izobrazbo vsem onim, ki so že danes zaposleni in se pouku posvetijo lahko šele v večernih urah. Da ustreže našo zavod številnim interesom, prireja poleg rednega večernega trgovskega tečaja tudi tečaje za: nemško stenografijo, italijansko, francosko, nemško, strojeopis ter posamezne trgovske predmete (književnost, korešpondenco itd. Redno vpisovanje v vse večerne tečaje se vrši dnevno od 1. do 10. oktobra (razen nedelje) od 9. do pol 1. in od 4. do pol 8. ur zvečer. Pričetek rednega pouka je 15. oktobra. Prospekti in pojasnila so v pisarni zavoda interesentom pismeno in ustno na razpolago.

tako ugotavlja primere jetike. To je mogoče zaradi tega, ker si je zdravilišče nabavilo prenosni rentgenski aparat. S pomočjo tega aparata so zdravniki z Golnika poleg prebivalstva bližnje in daljnje okolice pregledali v zadnjem času tudi delavstvo treh velikih tekstilnih tovarn v Kranju.

Tudi za specializacijo zdravnikov skrbil zdravilišče na Golniku, ne da bi se ustrašilo dela in gnotnih žrtve. Skoraj vedno je po več zdravnikov v zdravilišču v praksi, na kateri se seznanijo z najmodernejšimi metodami ugotavljanja in zdravljenja jetike. Poleg tega pa prireja zdravilišče redno vsako leto tečaje za zdravnike. Letošnji tečaj je bil že deseti. Zdravniki se ga radi udeležujejo, saj pa tudi predavajo sami strokovnjaki. Med drugimi redno predavata tudi dr. Vulović iz Beograda in dr. Dečić iz Kraljevice.

Za ta lepi napredek zdravilišča Golnik in vsega boja proti jetiki med nami gre v prvi vrsti zahvala šefu zdravniku in ravnatelju zdravilišča dr. Neubauerju, ki slavi danes 15letnico, odkar je prišel na Golnik. Njegovo požrtvovalno delo in njegova pobuda se pozna povsod v zdravilišču. Ljubzen, za katero se je zavzemal v vseh 15 letih za bolnike in za napredek zdravilišča, je vsem poznana in mu je pridobila veliko število hvaležnih prijateljev. Ustvaril si je tudi kadeer prav tako požrtvovalnih sodelavcev in zdravnikov, ki po njegovem zgledu delajo za blaginjo ljudskega zdravja. Ob lepem jubileju želimo, da bi v bodoče vodil zdravilišče k še lepšemu razvoju in da bi našel tudi pri vseh obojujočih činiteljih razumevanje za potrebe zdravilišča, ki je v borbi za zdravje našega naroda najvažnejše.

* Isleđ. Posebni vlak Trst nedelje 9. oktobra za 58 din. Prijave do 2. oktobra opoldne. Avtobusni isleđ 11. in 12. oktobra v Gorico, Sv. Goro, Dobrodo, Trst za 120 dinarjev, prijave do 3. oktobra zvečer. Prijave pojasnila in prospekti »Tourex-Slovenija«, Tujskoprometna gospodarska zadruga v Ljubljani, Masarykova 12.

* Dopisna trgovska šola v Ljubljani, Kongresni trg 2. Vsakdo, komur ni mogoče obiskovati pouka osebno, si more pridobiti s poukom doma vsega potrebnega znanja potom Dopisne trgovske šole. Navedena šola nudi vsakemu posameznemu bodisi pouk celotnih rednih dopisnih tečajev, ali dopisne dvoletne trgovske šole ali posameznih trgovskih predmetov in jezikov. Šolnina je tako nizka, da je dostopna vsem slojem. Redno vpisovanje v Dopisno trgovsko šolo je od dne 1. do 10. oktobra (razen nedelje) pismeno ali osebno v pisarni zavoda dnevno od 9. do 1/1. in od 4. do 1/2. ure zvečer. Izvenljubljanskim reflektantom pošlje vodstvo zavoda prospekte z vpisnico, potom katere se more učenec polnovečajno vpisati. Vsa pojasnila so interesentom brezplačno na razpolago.

Otroški zdravnik specialista
dr. LUKA BEZIČ
zopet redno ordinira
Turnogradska 4 — Tel. 38-39

* Tudi če ga žena rada srkne, je ne smeš ubiti. Pred sodiščem v Smederevu je stal kmetovalec Dragotin Isaković iz Ratarja v jasičnem srežu. Živel je izprva z ženo v lepi slogi. Počasi pa se je Milojka začela vdati pijati in je razsajala po vasi. Mož ji je prigovarjal in jo vodil tudi k zdravnikom in padarjem, toda zaman. Naposled ji je zgradil posebno hišico, kjer je posled Milojka prebivala v veliki bedi. Za lepi dosti marala, želela si je le opojnih pijak. Nedavno sta se Dragotin in Milojka močno sprla in mož je ženo ubil, nato pa jo zakopal pod starim orehom na dvorišču. Sodnikom je zdaj vse priznal. Obsodili so ga na 14 let ročaja.

* Dve družini žrtvi krvne osvete. V vasi Prač v Bosni je prišlo do hudega pretepa med člani družin Majkaločević in Čvorov. Eden izmed Majkaločević je bil ubit, drugi pa močno ranjen. Obe družini živita že 20 let v krvnem sovraštvu in se vsako leto spopadeta. Doselej sta zaradi krvne osvete izubili obe družini že 19 članov: 9 jih je padlo iz družine Čvorov, 10 pa iz družine Majkaločević. Krvno sovraštvo je nastopilo po bitki, ki se je pred 20 leti razvila med obema družinama pri plesanju kola na cerkvenem prostranju.

Iz Ljubliane

* Prekinjen tramvajski promet. Tramvajski promet od Resljeve ceste do cerkve sv. Petra, na progi 4, bo danes med 8. in 16. uro zaradi priključka pokopališča na ostalo omrežje prekinjen. Kolavdacija nove proge proti Sv. Križu bo v torek.

* Rožnenska in mirovna pobožnost v mestni župni cerkvi sv. Jakoba. G. župnik Janko Barle nam sporoča: Pobožnost se začne v soboto popoldne in bo trajala do nedelje zvečer. Vse ta čas se zamorejo prejeti porciunkulski odpusti. V nedeljo se začne sv. maše ob 5. Ob 6. bo govor (župnik Barle) in sv. maša pred Najsvetjšim. Ob 10. govor (dr. Sorli) in slovesna sv. maša. Popoldne ob 16. bo govor g. škofa dr. Gr. Rožmana. Po govoru bo procesija s kipom rožnenske Matere božje po potu kakor ob Veliki noči; med potjo se bo to moliš. sv. rožni venec. Po procesiji bodo v cerkvi pete litanije M. B., molitev za mir in zahvalna pesem.

* Na rektoratu ljubljanske univerze naj se zglase v zadevi štipendij: Bogomil Fatur, Danilo Požar, Bogomir Stopar, Vika Sturm in Josip Vitek.

* Gostilna Činkole toči prvotno dolenjsko portugalico.

* Spodbudno praznovanje trgovskega jubileja. Jutri 1. oktobra praznuje znana ljubljanska specialna trgovina kave, čaja in špecerije Bogomir Motoh na Vodnikovem in Krekovem trgu 62letnico svoje ustanovitve. Ko drugi jubilarji navadno darila pričakujejo in sprejemajo, je pa Bogomir Motoh na Vodnikovem mestnem socialnem uradu poslal 10 nakaznic z željo, da jih mestni socialni urad po svoji uvidenosti razdeli desetim revnim družinam, ki za te nakaznice dobe pri njem skupno za 1.000 din živil, kakor si jih izbere. Mestno poglavarstvo se za velikodušno podporo mestnim revežem najiskrenejše zahvaljuje ter k svojim željam za zdrav napredek ugledne trdnice pridružuje tudi upanje, naj tako praznovanje desetletnice spodbode tudi druge jubilarne k posnemanju.

* Maserski tečaj v bolnišnici. Obča državna bolnišnica sporoča, da se bo vršil letos na ortopedskem oddelku šestdesetmaserski tečaj, ki se prične 15. oktobra. Prijave je treba poslati neposredno ortopedskemu oddelku, kjer se dobe tudi ustna navodila in potrebni podatki.

* Kitarič Stanko Prek priredi v ponedeljek ob 20. uri v mali Filharmonični dvorani pod okriljem Glasbene Matice ljubljanske kitarski solistični večer, na katerem bo izvajal dela najrazličnejših skladateljev. Gospod Prek je priznan veščak na tem instrumentu, ki ga poučuje tudi na šoli Glasbene Matice. O zgodovinskem razvoju in pomenu instrumenta — kitare bo govoril pred začetkom sporeda g. Josip Skafar. Vsi, ki se zanimajo za kitaro se vabijo ta večer v malo Filharmonično dvorano. Vstopnice od 20 navzdol so v knjižarni Glasbene.

* Zopet vam lahko postržemo z lepimi okusnimi namiznimi jabolk, 3,50 in 4 din. Fr. Kham, Kongresni trg 8.

* Za odpravo beračenja v mestu. V sredo zvečer je bila v sejni dvorani mestnega magistrata seja vzhovna g socialnega sveta, ki so se ga poleg predstavnikov mestne občine udeležili tudi zastopniki dobrotelnih organizacij in ustanov. Razpravo je vodil predsednik mestne občine dr. Adlešič, ki je očrtal prizadevanja mestne občine za omiljenje bede v Ljubljani in za odpravo beračenja od hiše do hiše. Debata je bila prav živahna, na koncu pa je predsednik mestne občine prosil zlasti zastopnike ženskih karitativnih društev, naj bi aktivno sodelovale pri organizaciji mestnega socialnega skrbstva.

Najrazkošnejše
toalete, najlepše
žene, glasba,
ples, varijete
in jazz!

KINO UNION, tel. 22-21
Pri tem filmu so razpisane krasne nagrade za naše dame in sicer:
krasen plašč (pariški model), dežnik, klobuk, bluzo in čevlji;
nakupljeno in razstavljeno pri trvdah Lukič, Vidmar, Nosan,
Danes nepreklicno zadnjikrat!
NE POZABITE!
Predstave ob 16., 19. in 21. uri

FILM LEPOTE IN MODE

u— Gaj zaslužnih. Na povabilo mestne občine so si včeraj popoldne zastopniki tiska ogledali svojevredsten park, ki ga je v zvezi z opustitvijo pokopališča pri Sv. Krištofu zamislil mojster Plečnik. Pobudo zanj je dal mestni svetnik polkovnik Andrejka, uredil ga je po zasnutku arh. Spindčiča ravnatelj mestne vrtinarije Lap, načelnik kulturnega oddelka mestne občine dr. Mole pa je sestavil seznam sponzorov, ki so jih s starega pokopališča pri Sv. Krištofu deloma pa tudi s pokopališča pri Sv. Križu prinesli v gaj. Gaj zaslužnih je zamišljen kot posebno svetilnišče našega mesta, v njem naj bi počivala kosti vseh naših javno in kulturno zaslužnih mož. Stroški za ureditev gaja znašajo v celoti okrog 300.000 din. Gaj zaslužnih, ki se nahaja na vogalu Robbove ulice in Vilharjeve ceste, bo še pred praznikom vs. h svetih svedo blagoslovljen in otvorjen.

u— Smrtina nesreča krovač. Včeraj dopoldne so bili mesni reševalci nujno klicani v Kamniško ulico v šiški, kjer je na neki novi stavbi prišlo do hude nesreče. Na strehi je bil zaposlen 70-letni krovač

mojster Mihael Plestenjak iz Dravaj. Po nesreči je omahnil in padel na tla. Pri padcu si je zlomil levo nogo, razen tega pa je dobil tudi hude notranje poškodbe. Nezvestnega so ga reševalci prepeljali na kirurški oddelk, a vse prizadevanje zdravnikov je ostalo zaman. Po kratkem trpljenju je Plestenjak podlegel poškodbam.

u— Nesreča pod motociklom. Včeraj popoldne so mestni reševalci pripeljali v bolnico 42-letnega tesarskega pomočnika Peregrina Kosmatina iz Turna pri Dobu onkraj Domžal. Pri kolikčevem ga je neki motociklist podrl na tla in mu strli levo nogo.

u— Vse, ki se zanimajo za italijansko in italijansko korespondenco, obveščamo, da se prične tečaj v soboto 1. oktobra ob pol 4. Poučbuje strokovnjak. Šolnina najnižja. Raynateljstvo Trgovske učilšča in stenografskega inštituta Robida, Ljubljana, Trnavska ulica 15.

Pol stoletja že deluje CMD,
darujmo še za pol stoletja!

Nepreklicno zadnjikrat!
KINO MATICA, danes ob 16., 19. in 21. uri!

Ne zamudite!

VESELI VRAGI
(Trije artiljeri v penzionatu)

Kdo dobi nagrado za Kodrom?

še nekaj zločinskih pustolovščin nevarnega razbojnika

St. Vid pri Stični, 29. sept. Preteklo je že nekaj dni, odkar so zajeli Jožeta Kodra, a tok se še vedno pletejo govorice o njem in o prenehanju strahu. Ljudje tudi razmotirajo, komu bo pripadla nagrada kr. banske uprave, ki jo je razpisala že 11. julija. Nagrada znaša tri tisoč din.

Polde Zavrl pri Jakopinovih

Da imamo v našem okolju nevarnega človeka večjega kalibra, so kazala vsa znamenja. Ponavljali so se vlom, tatvine, pa tudi roparski napadi. Komandir šentvitske stanice g. Avgust Golob je bil s svojimi ves čas na terenu in so iskali sidi. Obveščeni so bili med tem, da je začel k Purnprovim v Bukovico neznani moški, ki je bil obložen s precejšnjo prtljago Purnprovim pravimo pri nas po domače, pišejo pa se Jakopini, ki so imeli zaradi težkih prestopkov že večkrat opravka z oblastmi. Orožniška patrulja je krenila takoj v Bukovico, samotno in skrito naselje. Medtem je moral popotni rokovanj že zvedeti, da se bližajo orožniki, Pobeignil je v gozd in je brž zmanjkala za njim vsaka sled. Pač pa so našli pri Purnprovih več blaga, ki ga je bil tujec prinesel s seboj. Pri njih je shranil tudi zlato uru, ki jo je ukradel prejšnji dan nekemu trgovcu v Mirni na Dolenjskem. Poizvedbe naših orožnikov so ugotovile, da je bil tujec Leopold Zavrl, doma iz Sv. Križa nad Litijo, ki je bil zadnje čase zaprt v mariborski kaznilnici, pa se mu je posrečil beg. Kazenec se je zatekel na Dolenjsko, kjer je izvršil zadnje dni več vlomov in ropov. Polde Zavrl je 27 let star, pa sila nevaren tip. Kljub vestnemu iskanju ga še niso našli.

Koder je popival na Primskovem

Istočasno, ko so lovili tukajšnji orožniki Primskovega, kjer so vršili poizvedbe zaradi požara, ki je upelnil imovino nekega kmeta. Takrat se je znašel na Primskovem sumljiv možak. Pri Drakleriju na Gradišču je ves dan popival in sta z domačim sinom načela pogovor. Stanko je zadrževal sumljivega tujca pri hiši, brata Toneta pa je poslal s kolegom v St. Vid po orožnike. Tone je že med potjo srečal prvo patruljo, ki je bila namenjena na Primskovo. Domačini niso vedeli, da imajo v posetih zločinskega Kodra, a orožnika sta brž sumila, da je neznanec nevarni Jože Koder. Fantom, ki so popivali v hiši, so orožniki rekli, naj tujca le drže za mizo, ker ga bodo na ta način lažje zajeli živega. Koder je bil kavališki gost, dajal je za pijačo, kakor le malokdo.

Orožniki so dobro vedeli, da je Koder oborožen, da je brez usmiljenja in bi pri aretaciji lahko prišlo do prelita krvi. Bili so se tudi, da bi morali zoper Kodra rabiti orožje ali da bi se pred aretacijo sam končal. Saj je že večkrat izjavil, da noče priti orožnikom živ v roke. Oba orožnika sta držala ves čas zasedo in ni bilo nobene nevarnosti več, da bi jima ptiček ušel. Proti popoldnevu se je Koder že tako naukal pijače, da je prišel počivat pod oreh poleg hiše. Tedaj so ga pa fantje, po navodilih orožnikov, speljali v bližnjo vas Sevo. V zidano Franceta Okorna. Tam je majhna sobica in bi se najlažje aretirali nevarnega zločinca.

Burni prizori ob aretaciji

Načrt se je popolnoma obnesel. Komaj se je družina vsedla, z namenom, da načno novo pokušno, so planili orožniki v sobo tako nenadno, da je bil vsak odpravi nemogoč. Koder je bil zvit rokovanj. Svojega morilnega orožja »štajerc« ni nosil v žepu. V potrebi bi ga ovirala, preden bi jo izvekel iz žepa. Imel jo je privezan na kar na pas. Da pa ni bilo orožje vidno, je imel prekrita s krpo. Tako je bilo orožje rabno že s prvim prijemom.

Preden pa so Kodru odvzeli orožje, je minila večminutna borba. Koder je skušal najprej sprožiti v orožnike. Pa so ga prijeli za roke in ni mogel stegniti pištole pred se. Zato je skril roko in si nastavljal revolver na sence, da se usmrti vsaj sam. Pa so mu orožje zbili iz rok. Nato se je začel krepki fant otepati in je iskal orožje po tleh.

Bil in otepal je okrog sebe, da so imeli orožniki pa tudi fantje, ki so pomagali ob aretaciji, dovolj posla z njim. Saj so pri spopadu razbili mizo sredi zidnice, tako je tolkel Jože Koder okrog sebe. Imenitna misel je bilo navodilo orožnika, da so zločinca z združenimi močmi dvignili v zrak in so ga držali pod stropom. Tako ni mogel

niti do revolverja na tleh, niti do drugega predmeta, da bi se branil.

Se danes se menijo o prizoru, kako je Dacarjev Pepe »plaval« pod stropom, nakar so ga vrgli na tla. Šele tedaj so ga lahko zvezali in umirili, Koder pa je na vso jezo hropel: »Ubijte me! Zakaj me ne ubijete!«

Po dolgem molku se je omečal

Ob splošni pozornosti so prepeljali Kodra k nam v dolino. Naš vrli komandir g. Golob, ki je znan kot eden najbolj spretnih orožnikov, je dosegel lep uspeh, ker je znal organizirati ves okoliš. Pohvalo in nagrado pa zaslužita seveda tudi orožnika g. France Kovačič in g. Ignac Sturm, ki sta pogumno izvršila aretacijo. Vsak drug način bi zahteval žrtve in Koder bi ne prišel živ pravici v roke. Nikoli bi ne bili pojasnjeni številni zločini zadnjih tednov. Draklerjev pa bo obdržal v spomin na burni dan Kodrovo »štajerc«.

Dacarjev Pepe se je v preiskavi izprva branil priznati kakršenkoli greh, Duhapri-sotnemu zaslisevanju, ki ga je opravil vodnik litjskega voda g. Juro Mavračič, pa je le uspešno, da se je omečala odpornost zakrnjenega grešnika in je po dolgi urah vestnega izpraševanja priznal celo vrsto zločinov. Za več zločinov je letel sum na druge osebe. Zdaj je dokazano, da jih je izvršil Koder, 25 zločinov je priznal!

Jože Koder, ki je strahoval zadnje tedne vs Dolenjsko tja doli do Gorjancev in do Kočevskega, je tip zločinca, kakor jih poznamo pri nas prav malo. Se celo v kočevskih gozdovih, kjer je zatrdno vedel, da je sam, je počival vedno s pištolo v roki. Smeh ljaje se je pripovedoval Koder o malem intermezzu sredi kočevskih pragozdov. Neko popoldne je ležal v mahu, daleč naokrog ni bilo žive duše. Koder pa tudi molku in samotni ni zaupal. Z orožjem v roki je užival in sanjari. V tistem pa je nekaj husknilo skozi smrečje in mimo njega je prhnil krasen srnjak. Jože je avtomatično iztegnil roko in sprožil in blizu njega je udarila smrtno zadeta krasna žival. Da bi zadela krvoželjnost, je poizkušal nad njo svoj nož. Lačen ni bil, zato je razmesarjeno žival pustil sredi gozda, nato pa je krenil spet proti Dolenjski. Naveličal se je tišine...

Pijan je šel vamljati v župnišče

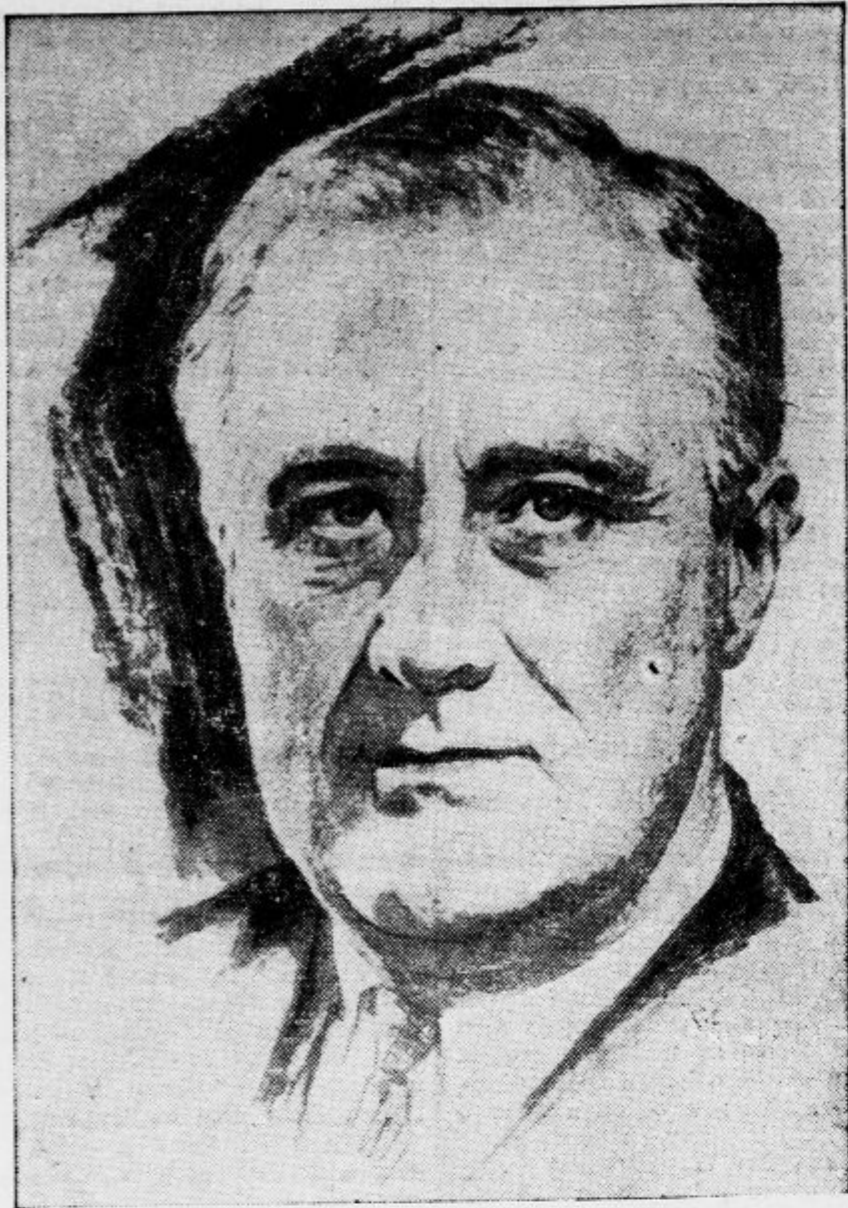
Znašel se je na Čatežu, najbolj ga je vabilo zajetno župnišče. Pod župniščem se je vrtel do polnoči, ker niso prili pogasili luči. Ko je ura bila polnoči, je Jože s kolom odtrgal križe na kleti, nato je zlezal do sodov. Zdalj hvali vestnega čateškega župnika, ki ima na vsakem sodu s kredo zapisano, kake vrste pijače je v njem. Jože je polokal več kot štefan najboljšega, v sosedni shrambi je našel tudi prigrizek. Ko se je dobro okrepčal, je našel na dvorišču lestvo, nakar je splezal v prvo nadstropje, kjer je župniška pisarna in v njej blagajna. Župnik je slišal ropot. Vstal je in začel kaskati po hiši. Jože pravi, da je uganil, da se ni pripraven čas za vlom. Previdno se je po-plekel spet nazaj za uspešno borbo proti jetiki, najbolj jasno dokazuje dejstvo, da odrasli jetni bolniki čakajo po tri do štiri mesece, da pridejo v kako zdravilišče, otroci pa povprečno čakajo vedno po eno leto do 14 mesecev.

»Utonil je v Temenici«

Kako si je znal pomagati v sili, govori tudi dogodek iz Temeniške doline. Ko je vli-mil pri Vavtarju v Temenici, so ga pregnali. Cela rajda ljudi je tekla za njim. Koder je čutil, da ga bodo dohiteli. Med potjo je ukradel kolo, sedel nanj in se zapeljal preko travnikov. Hrup za njim je naraščal. »Zdalj sem pa izgubljen«, je presodil Jože. Pot mu je zapirala Temenica. Tedaj se je Jožetu zaškrilo. Kolo je odvrgel, planil je v potok in ga srečno prebrel. Hip nato je bil tical v skrilavišču. Tam je dobro čul pogovore zasledovalcev. Stikali so po potoku, smukali okrog njega, roparja pa niso našli. Končno so se zedinili v domnevi, da je moral begunec utoniti. Vrnili so se do morav zadovoljni, ker je zločinca zadela kazn božja. Jože pa se je kmalu izmotal iz skrilavišča in je pobegnil na nadaljnje rokovanje.

Sličnih storij kroži zdaj po Dolenjskem obilo. Vse so resnične in dokazujejo, kakšen nevaren tip je bil Jože. Grešnik sedi za zapah v Mariboru, preiskovalni sodnik pa zbira gradivo za obtožnico, ki bo ona najboljšejeje v zadnjih letih.

Ameriški državni predsednik Roosevelt

Je s svojimi poslasticami na vodilne evropske državnike odločilno posegel v zmešnjavo in vsaj za trenutek dosegel, da se bodo pogajanja nadaljevala

S tanki na Južni tečaj

Admiral Byrd se pripravlja za novo ekspedicijo — Rude, premog in zlato pod večnim antarktičnim ledovjem

Admiral Richard E. Byrd, pogumni pionir, ki se ponosa z edinstvenim rekordom, da je letel nad obema tečajema in preko Atlantskega oceana, se pripravlja na novo ekspedicijo in sicer najzanimivejšo, kar jih je bilo kdaj v Antarktidi. Strašnim viharjem na ledeni celini okrog Južnega tečaja hoče zoprti z dvema velikima tankoma, katera so začeli graditi v njegovem rojstnem kraju Bostonu. Tanka bosta imela bivalne in spalne prostore s centralno kurjavo ter prostorne laboratorije. V enem bo nameščena električna postaja, radijska postaja in priprava za sekanje ledu. Tanka bodo zgradili iz lahke kovine. Posebne priprave bodo preizkušale trdnost ledu, da se ne bosta neudno vdrla vanj. Preko ledenih razpok bosta šla na posebnih mostih, ki jih bodo spuščali z vozila. Odpravo bosta spremljali dve letali, in sicer avtogirski tipa.

Byrd hoče tokrat raziskati pred vsem gospodarske, industrijske možnosti Antarktide. Med svojo zadnjo odpravo je odkril tam premogovne sloje. To je dokaz, da je bilo s to celino, ki jo je danes sam led, nekoč popolnoma drugače. Geologi so prepričani, da se skriva po tem ledom tudi silno bogastvo vsakovrstnih rud, verjetno je med njimi tudi zlato. Če bo Byrdova odprava ugotovila, da te rude v resnici eksistirajo, tedaj bo proučila tudi vprašanje, da-li jih je vredno pridobivati.

Neznano ljudstvo na Papui

Ljudje, ki ne poznajo kovinskega orodja in orožja

V Sydney v Avstraliji se je vrnil John Hides, ki je l. 1933. odšel na Papuo (Novo Gvinejo) kot uradnik britske kolonialne uprave in se je pozneje posvetil etnološkimi študijam. Pred nekoliko meseci se je iz Porta Moresbyja odpravil na potovanje v notranost dežele. Spremljali so ga seržant O'Malley in policisti kolonialne uprave. Odprava je morala premagati hude težave. Samo za prehod preko 2000 m visokega gorovja je potrebovala štiri tedne. Ko so po mnogih napori dospeli preko gorovja, so prišli v mišno dolino, ki jo obroblyajo valoviti griči in jo napaja srebrna rečica.

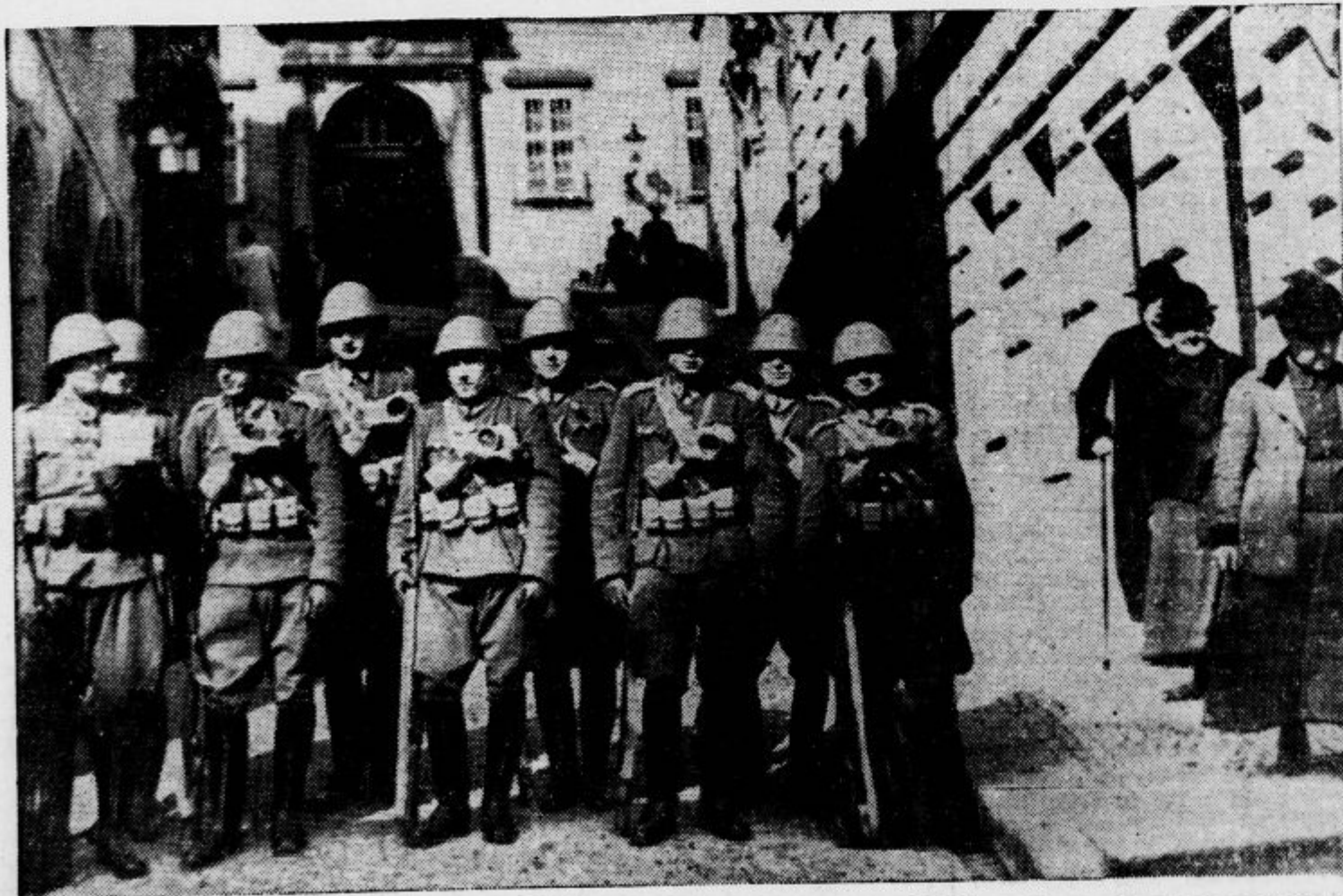
V tej lepi dolini živi majhno ljudstvo, ki je naseljeno v več vaseh ob reki. Ti domačini se razlikujejo znatno od drugih Papuancev. Koža jim je svetlo rjava. Po

kulturi živijo še v pravi kameni dobi. Kovinsko orožje in orodje ekspedicije je zbuvalo med njimi veliko zanimanja. Sprva so bili zelo boječi, potem so se pa pokazali zelo gostoljubne in ekspedicija je ostala dva meseca med njimi.

Hides meni, da so Tarifurorci, kakor imenujejo ti domačini sami sebe, arijskega izvora. Pred stoletji jih je moralo zanesti sem. Ves čas so živeli ločeno od vsega sveta. Po vsej priliki so malajskega izvora. V znanstvenih krogih je Hidesovo poročilo zbudilo veliko zanimanja in mislijo, da bi v notranjosti skrivnostnega otoka našli še kako drugo, doslej neznano ljudstvo.

Pol stoletja že deluje CMD, darujmo še za pol stoletja!

V Pragi mir in odločnost

Nobene manifestacije in demonstracije ne razkazujejo odločne volje češkoslovaškega ljudstva, da si ohrani samostojnost. Vseposvoda vladata disciplina in red, ki odlikujeta bratsko ljudstvo v teh težkih dneh. Tako je bila tudi postavitve vojaške straže pred nemško poslaštvo v Pragi samo formalnega značaja

Vozovnica za polet na Mart

Američan J. J. Paddock upa, da bo nekega dne z raketo odletel v svetovno prostornino. Njegova strast je ta, da bi bil pri vsaki stvari kot prvi človek zraven. Kot prvi zračni potnik je letel nad Grenlandsko. Rokavski preliv je preveslal s splavom, sedaj čaka na prvo vožnjo do Severnega tečaja s podmornico in zadnje dni si je pri znani Cookovi potovalni družbi zagotovil vozni listek za prvi polet z raketo na Mart. Nad 300.000 Din je plačal tu za sedež. Potovalni urad, ki mu je izdal pravilno vozovnico od Amerike do Marta in nazaj, pa si je seveda zagotovil pravico do doplačila, če bo to potovanje še dražje. Za Cooka in za Paddocka je šlo za resno pogodbo, ki se je mislila držati. Manjka samo še to, da bi se rodil inženier, ki bo zgradil prvo raketo za polet na sosedno premičnico.

Oporoka na dnu morja

Potapljači, ki so preiskovali parnik »Shoulder«, parnik, ki se je l. 1936. potopil v bližini Bermudov, so med drugim dvignili jekleno škatlo, v kateri so našli oporoko nekega bankirja Kennedyja iz Baltimora. V tej oporoki je bankir odrejal, da pripade vse njegovo imetje njegovemu bratu. Vsi sorodniki so vedeli, da je v oporoki tako določil, ker pa oporoke po njegovi smrti niso mogli najti, so dedščino v znesku 2 milijonov dolarjev predali Kennedyjevemu sinu. Proti svojem nečaku je vložil sedaj Kennedyjev brat tožbo za izročitev dedščine na podlagi oporoke, ki so našli na dnu morja.

Oče in sin sta se sešla v celici smrti

Celica smrti v kaznilnici Mokotov v Varšavi je bila pred kratkim prizorišče dramatičnega srečanja med očetom in sinom. Roparski morilec Kazimierz Mitewski je čakal tu na izvršitev smrtno kazni, ko so v kaznilnico oddali tudi njegovega sina zavoljo težkega vlom. Kaznilniško vodstvo je vlomilcu dovolilo, da se sestane z očetom. Kandidat smrti je svojega 19letnega sina nagovarjal, naj spet postane pošten človek. To nagovarjanje pa je imelo le malo uspeha, kajti mladenič je iz kaznilnice pobegnil in izvršil takoj vlom, pri katerem so ga ujeli. Vse kaže, da bo končal na isti način kakor oče.

General Gamelin

šef francoskega generalnega štaba, ki je med diplomatsko akcijo za mir izvršil potrebne vojaške ukrepe, da bi ta akcija dobila svoj poudarek

„Sprehod okoli sveta“

V London je prispel te dni danski učnjak dr. Harold Nordfort, ki je na »sprehodu okoli sveta«. V dveh letih je prepotoval 15.000 km. Na pot ga je spravila stava. Z nekaterimi prijatelji je stavil, da bo prepotoval zemljo brez vsake pare v žepu, razen tistega denarja, ki si ga bo sam po poti zaslužil. Dosejel je porabil že 35 parov čevljev. Iz Londona odide kot navaden mornar v Zedinjene države, iz New Yorka bo potem peš potoval do San Franciscu, kjer se bo spet vkrcal kot mornar. Pot ga bo vodila v Tokio, Ganghaji, Irkutsk, Moskvo, Leningrad, Gdansk, Berlin, Kodanj, kjer bo njegovega potovanja konec. Potoval bo še tri leta.

Medtem ko se pogajajo za mir

izmenjujejo v Parizu in v drugih mestih, ki jim najbolj pretijo zračni napadi, žarnice cestnih svetilk s slabotnejšimi žarnicami

In francoska vojna oblast mobilizira dalje ter zasega zasebna motorna vozila. Slika nam kaže park rekviriranih taksijev v Vincennesu

Britske posebnosti

Ločitvene tožbe pred vso javnostjo — „Draga moja“ po 100 funtov šterlingov

Pred angleškimi sodišči obravnavajo tožbe za ločitev zakona, kakor znano, javno. Tu prihaja potem vse mogoče in nemogoče brez vsakega obzira na dnevni red in ker obravnavajo tudi listi vsak primer z vso obširnostjo, je vsa dežela točno poučena o zadevah vsakega moža in vsake žene, ki sta imela toliko poguma, da sta se znašla z ločitveno pravdo pred sodniki. Pogostoma mora sodnik odločiti o tragičnih, še česse pa o smešnih zadevah in tako ima prebivalstvo vedno dovolj snovi za smeh na račun ubogih ljudi, ki jim večina ni veselo pri srcu.

Pred kratkim je zahtevala neka dama iz Willesdedena ločitev, ker je mož zahteval od nje podpisano izjavo, da ne bo obiskovala sosedov, da ne bo govorila z nikomer na cesti in da tudi ne bo obiskala svoje matere, dokler ta ne bo umrla. Žena se je branila podpisati takšno izjavo, na kar ji je mož življenje tako grenil, da je morala zahtevati ločitev. Razprava pa zanjo ni bila posebno laskava, kajti sodnik je po svojih izsledkih menil, da je žena s svojo klepetavostjo možu dajala dovolj povoda za njegovo nenavadno zahtevo in da je bila tudi njena mati prava »tašča«. Sodnikova vprašanja so med navzočimi vzbudila toliko smeha, da sta se začela nazadnje smejati tudi mož in žena ter sta se pobotala, posebno ko je še mož izjavil, da se odpoveduje svoji zahtevi.

Tudi v zadevah, kjer gre za prelom poročne obljube, imajo sodniki pogostoma težko stališče. Na Angleškem zahteva dekletke, ki jo zaročenec zapusti, lahko odškodnino od njega, ne glede na to, ali je imela kakšno resnično materialno škodo. Tu se plačuje odškodnina prav za prav za izgubljeno ljubezen in višino te ljubezni preračunajo v funte in šilinge. Posebno o raznih igralkah si pripovedujejo, da so znale tako dolgo igrati nežno zaljubljenko, dokler jim ni zaslepljeni oboževalec obljubil zakon. Potem so bile dosti manj ljubeznive in pogostoma so pripravile kavalirja do tega, da je moral obljubo prelomiti in — plačati odškodnino.

V nekaterih primerih je znašala ta odškodnina tudi 50.000 funtov šterlingov.

Zahteve za odškodnino utemeljujejo včasih na zelo svojevrsten način. Neka gospodična Payanova je zahtevala od »nezvestega« zaročenca 463 funtov odškodnine, in sicer 63 funtov za izdatke, ki jih je imela, 400 funtov pa za »moralno« škodo. To vsoto je prejela v celoti, čeprav bi gotovo ne mogla pojasniti, zakaj ji je bila naklonjenost njenega zaročenca vredna baš 400 funtov in ne 350 ali 450.

Neka miss Mary Sylonova je opravila stvar bolj sistematično. Svoje zahteve je naslonila na zaljubljen besede v pismih svojega bivšega zaročenca. Te zaljubljene besede, ki jih je v pismih iz prvega časa za-

roke kar mrgolelo, je skrbno podčrtala, za vsak »my dear« je zahtevala potem 100 funtov, za »my darling« 150 funtov, za »my sweetheart« 200 funtov itd. Predložila je skupaj 60 pisem, tako prisrčnih pisem, da je moral nesrečni pisec plačati zanje 10.000 funtov odškodnine...

Sir Horace Wilson

zaujnik angleškega ministrskega predsednika, ima velevažno vlogo med Chamberlainovimi akcijami, da se prepreči vojna

A NEKDOTA

Walter Page, poznejši poslanec Zedinjenih držav, je bil prej glavni urednik časopisa »World«, s Workc. Kakor vsi uredniki, če moral vsak dan vračati rokopise, ki so mu jih pošiljali. Neka dama mu je pisala: »Vrnili ste mi novelo, ne da bi jo prebrali. Strani 12. in 18. so bile zalepljene — in tako sem jih dobila nazaj! Vi ste prostaška duša, kajti dolžni bi bili vse prebrati, preden mi stvar vrnete kot neuporabno.«

Page je odgovoril: »Gospa, če odprem pri zajtrku jajce, mi ni potrebno, da bi ga vsega pojedel, če se naj prepričam, da je gnilo!«

VSAK DAN ENA

»Res, pravkar sem se spomnila, da moram k frizerju!«

(B. T.)

Posledice tornada

K zadnjemu tornadu, ki je pustošil atlantsko obalo Zedinjenih držav, poročajo eedaj uradno, da je zahteval 700 mrtvih in 1500 ranjenih. Zanj je število pa obsega le osebe, ki so iskale pomoč v bolnišnicah, tako da mora biti število ranjenih še dosti večje. Okrog 60.000 ljudi je ostalo brez strehe in stvarno škodo cenijo na pol milijarda dolarjev.

Kulturni pregled

Zofka Kvedrova se vrača

Zofka Kvedrova se vrača v našo živo literaturo. Njeni poglaviti spisi so v knjižnih izdajah že zdavnaj razprodani, velik del njenega dela je razmetan po revijah in listih, zato je čitateljski občini težko dostopen. Mnogi njene kvalitativne spise so našemu občinstvu sploh neznani, saj jih je priobčala v srbokhrvatskem, češkem in nemškem jeziku. Zgodnje desetletje svojega življenja se je Kvedrova udejstvovala v zagrebškem kulturnem krogu in se tako manj

uvlečevala v ožji domovini. Vse to je pripomoček, da je danes pri nas manj znana in uvaževana, kakor bi bila vredna po svojem obsežnem in zanimivem delu, a tudi po svoji, za slovensko ženo nenavadni osebnosti. Zato je treba znova pozdraviti prizadevanje Belomodre knjižnice, da izdajo devetih zvezkov Izbranih spisov Zofke Kvedrove, zagotovo tej pisateljici definitivno in dostojno mesto v naši literarni kulturi.

Pravkar je v tisku prva knjiga Izbranih spisov, ki bodo izhajali v redakciji profesorice gg. Marije Boršnikove in Lore Krutve. Te dni je gđ. prof. Boršnikova izjavila pisarju teh vrstic med drugim tole:

»Kot prva knjiga Izbranih spisov Zofke Kvedrove izide prav za prav smiselni zvezek, ki vsebuje obsežni roman »Hanka«. Za to delo ki je nastalo v letih slovenske vojne, dobilo leta 1916. nagrado »Matice Hrvatske« in izšlo v knjižnici šele dve leti pozneje, smo se odločile za več razlogov. Predvsem zaradi mišlinski, ki preveča Zofkin roman

in ki je danes spet zelo aktualna. Z druge strani utegne zanimati sama snov. Roman prikazuje poljsko življenje in primerja značaj slovenskega človeka z nemškim, obenem pa odpira prodorne poglede v značaj Slovanov in v njih medsebojne boje. S tretje strani je to Zofkino delo pri nas najmanj znano. Izšlo je v srbokhrvatski in je seveda že razprodano; celo v naših knjižnicah ga zaman iščemo.

— Torej je bilo treba prevesti »Hanko« in tako razdeliti njene izbrane spise v dve kategoriji: v izvirne slovenske spise in v slovenske prevode njenih drugojezičnih del? — To se nam je zdelo neizogibno, čeprav smo sišale ugovore, češ, naj bi se njeni hrvatski spisi ne prevajali v slovensčino. Tudi to je stališče, vendar za nas ni bilo sprejemljivo. Vzemimo samo »Hanko«: noben poznavalec srbokhrvatske ne bo mogel trditi, da bi bilo to delo spisano v res doberem srbokhrvatskem jeziku in slogu. Tako čitatelj se strani ne bi imel tistih koristi, ki bi utegnile upravičiti izdajo izvirnika. V skrbnem slovenskem prevodu bo »Hanka« učinkovitejša. Roman je imel tudi v češki izdaji lep uspeh: ta prevod je že dolgo razprodan.

— Kako pa bo z nadaljnjimi zvezki?

— Kot druga knjiga izide prvi zvezek Izbranih spisov, v katerem bo Zofkina izbrana krajša proza iz prve dobe. Ta zvezek bo izdem, če pojde vse po sreči, še v zimski sezoni. Nadaljnja knjiga bi izšla prihodnje spomladi. Če bo mogoče izdati tri knjige na leto, bo izšla v nekaj letih dokončana. V izbranih spisih nameravamo sprejeti vsa važnejša leposlovna dela, kakor tudi nekatere kritike in značilne članke ter tako pokazati Zofko z vseh strani. Vsek zvezek bo opremljen z opombami, ne bo pa imel literarno-zgodovinskega uvoda. V devetem zvezku izide življenjskega in literarnega študija o Kvedrovi. Tu ne bo orisana samo njena osebnost in njen literarni razvoj, marveč bo njeno delo podvrženo razčlenbi in kritični presoji. Ta zvezek bo obsegal popolno bibliografijo Zofkinega dela.

To nekako so podatki iz razgovora z eno izmed urednic Izbranih spisov Zofke Kvedrove. Delo je v večjih rokah in smo lahko prepričani, da bo ta izdaja spisov največje slovenske pisateljice šele odkrila, kakšno nenavadno ženo smo imeli v avtorji »Hank« in koliko priznanja ji dolgujemo. Želimo bi bilo, da bi moglo uredništvo in založba neovirano in uspešno izvesti zaslužno nalogo.

Posebni zvezek »Misli in dela«

Slovenska socialna politika

Po počitniškem presledku je izšla tedni nova številka »Misli in dela« kot dvojni zvezek na več kot 80 straneh. Če izrazimo Obzornik, ki pa je to pot omejen samo na zunanje politične in notranje politične pregled, le ves zvezek posvečen slovenski socialni politiki. Treba je poudariti oboje. Zdi se, da zavest slovenske skupnosti ni bila še nikdar v taki preizkušnji kakor je prav v najnovšem času, ko bi bila slovenskim narodom najbolj potrebna. Biti se je, da bo slovenska misel po teh dokazih svoje nemoci in nezmožnosti zopet posunjena tja, odkoder je izšla v literaturo in bo treba naprave celih generacij, da ji pripravijo realnejša tla, kjer bo lahko učinkovito vplivala na skupno usodo slovenskih narodov. To pa seveda ne pomeni, da bi bilo treba storiti ne tujim nasprotnikom vseeno uslug in se odtrgati slehernemu delu za slovensko zbliznavanje. Uredništvo »Misli in dela« je še pred meseci sklenilo hvala vreden načrt: pokazati svojim čitateljem delo, ki so ga slovenski narodi izvršili na področju socialne politike. Glede na ljudski značaj slovenskih držav je zanimivo pregledati, kako so reševali vprašanja, ki posegajo globoko v življenje ljudstva, v družbeni razvoj naroda. Uredništvo poudarja v svojem okrnjenem uvodniku, da je hotelo v časih »borbe med silo in duhom« pokazati, da »so človečanske dobrine slovenskega duha in ero posebno svetle in za človeštvo posebno dragocene«. Nadalje pravi: »Navzlic vsemu so slovenski narodi v dveh desetletjih pokazali v socialni politiki trdno ustvarjalno silo in toliko z žrtvami pridobljenih uspehov, da so tudi s tem delom dokazali svoje toliko jim osorovane odlike: sposobnost graditi kulturo, močan smisel za državo in plodno socialno zavest. Iz teh osnov izvirajo njihova najlepša dejanja: skrb za človeka.«

V tem zvezku »Misli in dela« so zastopani z informativnimi pregledi Bolgari, Čehoslovaki in Poljaki. Razumljivo je, da nudi ogromni socialni eksperimenti sovjetske Rusije preveč problematično in obenem preveč delikatno snov, da bi se obravnavala v okviru, ki hoče ostati na tleh konstruktivnega dela in socialnega razvoja. Vzije temu bi morda vendarle bila v zvezku, ki je namenjen slovenski socialni politiki, potrebna kritična primerjava demokratične socialne politike in ruskih revolucionarnih eksperimentov tako, da bi bil vsaj s te strani zastopan tudi ruski narod. Prav tako bi bil zaželjen sintetični oris jugoslovenske socialne politike in njenih rezultatov.

O socialni zakonodaji v Bolgariji poročava v preglednem članku prof. Ilija Janulov iz Sofije. Dr. Alois J. Jindřich iz Prage se v svojem prispevku ni omeil na naštevane zakonodajnih ukrepov, marveč je obenem vsaj v zgoščenih obrih navedel poglavitne rezultate na področju zaštite dela, zaštite delovnega trga, zaštite mladostnih oseb, stanovanjske oskrbe, skrbstva za brezposelne, socialnega zavarovanja in skrb za vojne invalide. Prav tako skrbno je sestavljen prispevek dr. Melanije Bernstein-Lychowske »Osnove in uspehi socialne politike poljske države«. Članek je tem zanimivejši, ker je poljska socialna politika pri nas mnogo manj znana kakor pa češkoslovaška. Ti poglaviti članki se tičejo drugih slovenskih narodov, ostali segajo k domačim problemom.

Dr. Jofa Bohinjec je prispeval razpravo »Socialni gospodarski ogledi na naši vasi«, ki obravnava na podlagi statističnega gradiva celo vrsto socialnih problemov slovenskega kmeta in se bavi zlasti z vprašanjem kmetijske socialne zavarovanja kot osrednjim problemom socialne zaštite kmetijskega človeka. Zelo temeljito je pisana obsežna razprava dr. Maksa Obersnela »Razvoj našega

rudarskega zavarovanja, ki ima v ospredju vprašanje bratovskih skladnic. Čitatelj dobi po tej poti skoraj izčrpen vpogled v razvoj ter v uspehe in nedostateke našega rudarskega zavarovanja. Posebno vprašanje naše socialne politike obravnava dr. Branko Alujevič v članku »Naloge socialnega skrbstva za vajence«, medtem ko je dr. Stojan Bajič prišel delovnopravno študijo o poljedelskih delavcih, ki jih je v Sloveniji več kakor vseh v obrti, industriji in rudarstvu zaposlenih zavarovancev.

Zvezek zaključuje Obzornik z obširnimi in temeljitimi pregledom dramatičnih zapletov evropske politike, ki ga pod naslovom »Vihar nad Srednjo Evropo« opisal dr. Bran ko Vršan.

Vsekako je nov zvezek »Misli in dela« nov dokaz stremjenja uredništva tega obzorika po sistematičnem revalnem delu in hkrati tudi uspeh prizadevanja, ki ga moramo vsi pozdraviti in podpirati. S tem večjim zanimanjem bomo sedaj pričakovali zvezek, ki bo posvečen dvajsetletnici Jugoslavije in ki utegne po obsegu in po vsebini prekositi vse, kar je doslej storila revija »Misli in dela« v smeri spoznavanja in pravilnega presojanja poglavitnih problemov naše državne in narodne skupnosti.

Zapiski

Ivo Lendić v italijanskem prevodu. V »Meridiano di Rom« z dne 25. septembra je izšel prevod pesmi Iva Lendića, ki ga je z naslovom »Nocturno all'ospedale di Porto Rec« priobčil G. Marussi.

Srbokhrvatske književne novice. Pri Kohnu je izšla kot prvi zvezek nove zbirke »Srpski Panteon« zgodovinska študija dr. Dragoslava Stranjakovića »Karadžordje«. Pisec obravnava življenje Črnega Jurija od rojstva do vsaj l. 1804, posebej posebno poglavje Karadžordjevi notranji politiki, opisuje njegovo življenje v pregnanstvu, vrnitev v Srbijo in smrt. — Dimitrije Marković je izdal v Beogradu knjižico »Veštin« biti novinar. — Vladislav Stojković je objavil v Zemunu knjižico svoje lirike »Vratilo se...« — V Zagrebu je izšla z uvodom dr. Iva Beljina obsežna knjiga dr. J. A. Stebut je avtor uvoda v znanost o oplemenjevanju rastlin »Osnovi genetike«. — Rade Drainac je izdal drobno pesniško zbirko »Ulise«. — V zbirki Biografije znamenitih ljudi je izšel kot enajsta knjiga življenjskega mojzesa iz peresa beogradskega velikega rabinu Arona Alkalaja. — Psihološko študijo o beogradskega človeku je pisal Vi. Velmar-Janković v knjižici z naslovom »Pogled s Kalemegdana«. — Dr. V. Sterna spis »Problem i istorija otetke« je izšel v prevodu Z. Cvetkovića pri Popoviću v Beogradu. — V Zemunu je Tomislav L. Kalašič objavil knjigo na 885 straneh z naslovom »Jeli sigurno današnje vazduhoplovstvo?« — Pri Civjanovicu v Beogradu je izšla knjiga Svetolika M. Grebenca »Kroz istoriju Srba«, ki obsega dve razpravi: »Zakaj so v srednjeveški Srbiji gradili samostane?« in »Kralj Milan in njegova doba«. — Zagrebška »Nova Evropa« je izdala v cirilici izpopolnjeno izdajo knjige L. Pfeiderja »Istraga u Sarajevskom atentatu«, čija prva izdaja v latinici je vzbudila splošno pozornost domaće publicistike. — Pri Mineru v Zagrebu je izšla kulturna zgodovina iz peresa dr. Luja Thallerja »Od vrača i čarobnjaka do modernog liječnika«. — Kot nova knjiga ediciji Društva hrvatskih književnika »Savremeni hrvatski pisci« je izšel originalno zasnovani roman Vjekoslava Majerja »Život puca«. — V Biblioteki Jugoslav-bolgarske lige v Beo-

gradu je dr. Nikola Mirković objavil svojo študijo o bolgarskem pesniku Ljubenu Kavelovu. Isti pisec je izdal pri Civjanovicu študijo o pisatelju Iva Andriću. — Laška je druga knjiga Zbornika hrvatskih voljaka. — Matice Hrvatska je izdala naslednje knjige svojih rednih edicij: Hrvatsko kolo

8. knjiga: Mita Miholjević, Na Njivama; Ivan Sohta. Dani jada i glada; Milan Pavličić, Iz duhovne krike; Alisa Nametko, Dobri Bošnjani; Milan Ivšić, Problem savremenog života. V Mali knjižnici je izšla kot 14. zvezek razprava dr. Julija Makana »Markistička filozofija prirode«.

S P O R T

Dve ljubljanski tekmi za točke

Dopoldne ob 10. na igrišču Reke, popoldne ob 15.30 na igrišču Hermesa

Med številnimi prireditvami prihodnje nedelje v prvenstvenem tekmovalju LNP bosta iz I. podsavznega razreda na ljubljanskih tleh dve tekmi, ki bosta gotovo vzbudili splošno zanimanje prijateljev našega nogometa. To bosta seveda le najvažnejši — prvotredni — borbi za točke, razen teh pa bo v Ljubljani še cela vrsta nižjerazrednih in juniorskih prvenstvenih srečanj, katerih podrobnosti razpored bomo objavili še pred nedeljo.

Reka—Jadran

To bo lokalni »derby« jugozapadne Ljubljane! Jadran je v letošnji sezoni lepo začel, vodil je v dveh kolu, v tretjem pa je njegovo mesto prevzela Reka. Pravijo, da z veliko srečo... Če ji bo sreča naklonjena še v nedeljskem srečanju, potem se lahko upravičeno nadeja tudi končnega uspeha v prvenstvenem tekmovalju. Res je še, da so to nedeljo izgledi zelo na njeni strani, saj je znano, da je Jadran v zadnjih dveh tednih močno popustil in gre v tretje tudi rado, razen tega pa igra Reka na svojem terenu, kjer proti Jadranu ni klonila še nikoli.

Tekma bo ob 10. dopoldne na igrišču ob Tržaški cesti.

Hermes—Bratstvo

Za nedeljsko srečanje gornjih enajstoric, ki bosta pomerili svoje moči v borbi za točke, vlada predvsem v vrstah simpatizerjev Hermesa precejšnje zanimanje. Hermes, ki je po zadnji zmagi zlezel prav do vrha tablice, bo vsekakor skušal to pozicijo tudi obdržati, moštvo pa mora v nedeljo dokazati, da to vodilno pozicijo tudi zasluži. Če bo moštvo nastopilo v svoji kompletni sestavi, — kakor ga v letošnji prvenstveni kampanji še nismo videli, — je dana možnost, da mu bo to res tudi uspelo. Tudi Bratstvo, ki sicer počasi, pa dokaj sigurno leze proti vrhu, hoče dokazati, da njegovi dosednji uspehi niso le slučajni, pač pa rezultat vztrajnega in požrtvovalnega dela te lepo napredujoče enajstovice.

Po vseh znakih sodeč bodo simpatični Jeseničani igrali v tej sezoni še precej vidno vlogo ter prekrizali še marsikateremu naših vodilnih klubov lepe prognoze in račune na papirju. Vsekakor bo to srečanje zanimivo in vredno obilnega posesta naše publike.

V predtekmi bosta prav tako v borbi za točke nastopili mladin Hermesa in Jadrana ob 14.30.

Ilirija bo imela miting

jutri popoldne in v nedeljo ves dan na igrišču za Kolinsko tovarno

SK Ilirija priredi jutri ob pol 15. seniorski miting po dolžnosti, v nedeljo dopoldne ob 9. uri in popoldne ob 15. pa velik propagandni juniorski miting. Ilirija, ki je dolgo vrsto let bila brez lastnega prostora, si je zdaj uredila svoj prostor za Kolinsko tovarno. Kot prvo prireditev bo izvedla to dvodnevno prireditev, za katero vlada veliko zanimanje. Saj se bo to pot zopet predstavila ilirijanska garda z državnimi reprezentanti na čelu ing. Stepišnikom, Bručanom, Zupančičem, Bratovšem itd., katerih visoka kvaliteta priča o moči ilirijanske atletike. Pa ne samo Iliriji, od povsod se bodo ta dva dneva zbrali čim čistejši rezultati. Visek pa bo prireditev dosegla drug dan, ko bodo nastopili odlični juniorji iz vse banovine. Ze imena kot Čičar, Košir, Mavšar, Vehar pričajo, da bo borba ogrožena in mnogi rezultati izboljšani. Zaradi propagandnega značaja prireditve bo tudi vstopnina propagandna, zato se pričakuje velik odziv občinstva.

Po svetu

Mednarodni smučarski spored je v glavnem že sestavljen. Fis je med ostalimi priznala naslednje prireditve za mednarodne: 26. do 29. januarja 1939: zimsko-sportni teden v Garmisch-Partenkirchenu; 11. do 18. januarja: Fis-tekme v Zakopanah; 20. do 25. januarja: češkoslovaška prvenstva v Visokih Tatrah; 2. do 8. februarja: francoska državna prvenstva; 4. do 6. marca: tekme v Holmenkollenu na Norveškem; 12. marca: skakalne tekme v Planici; 24. do 26. marca: državna prvenstva na Finskem; 16. aprila: mednarodni smuk s Triglava.

Akademski smučarska svetovna prvenstva bodo prihodnje leto skoraj gotovo na Norveškem, in sicer v času od 19. do 26. februarja v Drontheimu na visokem severu. Za prireditve je še večje zanimanje kakor je bilo letos na Zell am See, saj se je prijavilo že 18 držav.

Znani francoski smučarski prvak v alpskih disciplinah Emile Allais je bil nedavno imenovan za ravnatelja francoske nacionalne smučarske šole. Vlada je za to institucijo odobrila 300.000 frankov subvencije.

Svedska prvakinja v umetnem drsanju in nasprotnica svetovne prvakinje Sonje Henie Viviane Huften je pred kratkim storila dva pomembna koraka v svojem življenju, ki ji bosta najbrž le še olajšala prijetno življenje na svetu. Tako si je vzela zakonskega moža v osebi švedskega milijonarja Niesa Tholanda, obenem pa je po Sonjinem vzgledu sprejela angažma za nekaj nastopov v filmu.

Evropski prvak v troskoku Finca Rajasari je prejel za svoje prvo mesto v Parizu razen krasnega venca in mnogih časti tudi lepo zlato uro. Na povratku v domovino se je za kratek čas ustavil še v Strassburgu, kjer je v svoji disciplini še enkrat nastopil v močni mednarodni konkurenci. Ker so tudi tamkaj pravkom delili zlato ure in je še z večjo lahkoto kakor v Parizu zasedel prvo mesto, je tudi tam vtaknil v žep zlato uro. Tako je s kratkega izleta po Franciji prinesel domov dve lepi zlati uri. Na Dunaju je pred kratkim umrl Madžar Szillard Stankovits, član predsedstva mednarodne lahkotletske federacije in eden prvih pobornikov lahkotletskega sporta v srednji Evropi. Bil je šele 65 let star in je pred dobrim tednom še sodeloval na evropskem damskem prvenstvu na Dunaju. Pobraba ga je pljučnica.

Slavni angleški avtomobilist George Eyston, ki si je zadal nalogo, da bo prevrnil hitrostne rekorde z avtomobilom, je nedavno iz Amerike presenetil svet z novico, da je zvišal svoj hitrostni rekord z avtomobilom na 575.340 km na uro. Seveda potem še ni miroval in se je kmalu nato spet lotil tega nevarnega posla, pri čemer pa je le za las ušel smrti. Med rekordnim poskusom mu je pri hitrosti 560 km na uro počila pnevmatika in je res pravo čudo, kako je mogel vozilo ustaviti brez nesreče. Sicer pa bo Eyston svojo slavno smrt z najhitrejšim avtomobilom gotovo še iskral dalje.

Tekma med učitelji in učenci bi se lahko imenovala nogometna tekma med Anglijo in najboljšimi igralci evropske celine, ki je

Repertoar Narodnega gledališča v Mariboru

Sobota, dne 1. oktobra, ob 20. uri: »Kar hočete«. Premiera. Otvoritevna predstava. Bloki.
Nedelja, dne 2. oktobra, ob 20. uri: »Dva dučata rdeči roži«. Znižane cene. Bloki.
Ponedeljek, dne 3. oktobra: Zaprt.
Torek, dne 4. oktobra, ob 20. uri: »Hudičev učence«. Premiera. Bloki.

Sokol

Sokol Ljubljana-Zgornja Šiška. Društvena uprava poziva vse brate in sestre, da se zanesljivo udeležijo redne glavne skupščine, ki bo drevi ob 20. v dvorani brata Martinca. Ker so poleg običajnih točk na dnevnem redu tudi druge važne zadeve, zlasti gradnja lastnega doma, je dolžnost vsakega društvenega člana, da se skupščine udeleži. Zdravo!

Iz življenja na deželi

Iz Ptuja

— Vojaško pokopališče na Strnišču je spet oskrnjeno. Komaj se je po zaslugi breških orožnikov našel ukradeni zgodovinski zvon, ki je bil snet iz tamkajšnje kapelice, že so zlikovci spet oskrnjili ta prostor. Zdaj so se spravili na železno ograjo, ki obdaja pokopališče, ter je odnesli okrog 20 m. Prizanesli tudi niso kapelici. V njej so ukradli več originalnih, na steklo slikanih slik. Škoda je neprecenljiva. Sicer pa so tudi te tatove že našli in to v Apačah pri Ptuj.

— Preprečen roparski napad. Posestniku Jožefu Kodru je bila ukradena zlata verižica, vredna okrog 900 din. Orožnikom se je posrečilo, da so našli tatu, kakor tudi verižico. Imenuje se Franc Križan iz Hajdine. Pri nadaljnjih poizvedbah se je ugotovilo, da je mož pripravljen napad na gostilničarko Julko Tomančičovo z Brega in pa vlom v prostoro postajališča na Hajdini, da tam opleni blaginjo. Z aretacijo je bilo to preprečeno.

— Vlom. V okolici Ptuja se je že dalje časa klatil brezposelni delavec Franc Strmšek, ki je brez stalnega bivališča. Med tem je bilo vmišljeno v stanovanje čevarškega pomočnika Jožefa Klepa v Krčevini, kateremu je vlomilec odnesel za nad 2000 din vrednosti v obleki in obutvi. Sum je padel na Strmška, katerega so kmalu nato aretirali. Pri aretaciji je imel oblečeno Klepovo najlepšo obleko, zato je vlom moral takoj priznati. Oddali so ga kazenskemu sodišču.

— Konj mu je izbil zobe. Na travniku je pasel posestnikov sin Rudolf Brumen iz Zabocev domačega konja. Hotel se mu je približati, a konj ga je brnil v obraz in mu izbil vse gornje zobe. Prizadeval pa mu je tudi druge poškodbe, da so morali fanta takoj prepeljati v bolnišnico.

Iz Hrastnika

NOV ZVOČNI KINO

se otvori s 1. oktobrom

v Logerjevi dvorani

Igral bo vsako soboto in nedeljo na novem modernem aparatu. Se priporoča za obisk!

Iz Novega mesta

— Kino »Dom« v Sokolskem domu bo predvajal danes, v petek, in jutri, v soboto, obakrat ob 20.15, ter v nedeljo ob 15.18, in 20.15 zvočni vefilm »Planine vabijo«. V glavni vlogi: Luis Trenker. Predigra: Paramountov zvočni tednik.

R A D I O

Podrobne sporede vseh evropskih radijskih postaj in obilo zanimivega branja dobite v tedniku za radio, gledališče in film »NAS VAL«, Ljubljana, Knaflijeva ul. 5.

Petek, 30. septembra
Ljubljana 12: Odmevi iz naših krajev (ploče). — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Opoldanski koncert kraljevskega orkestra. — 14: Napovedi. — 18: Radijski orkester. — 18.40: Ženska ura: Zena pri kulturnem delu (gđ. Anica Lebarjeva). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura: Domodna obutev v Jugoslaviji. — 19.50: Zanimivosti. — 20: Ploče. — 20.30: Baletni večer. Sodelujejo: g. Vekoslav Janko, prof. M. Lipovšek in Radijski orkester; vmes recitacije. — 22: Napovedi, poročila.

Sobota, 1. oktobra
Ljubljana 12: Ploče. — 12.45: Poročila. — 13: Napovedi. — 13.20: Ploče. — 14: Napovedi. — 18: Za delopust igra Radijski orkester. — 18.40: Socialno skrbstvo v Skandinaviji (ga. Zlata Pirnatova). — 19: Napovedi, poročila. — 19.30: Nac. ura. — 19.50: Pregled sporeda. — 20: O zunanji politiki (dr. A. Kuhar). — 20.30: Prenos akademije Udruženja vojnih invalidov iz Novega mesta. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za dober konec igra Radijski orkester.

Beograd 17.20: Pesmi in narodni napevi. — 21.30: Orkestralni koncert. — 22.15: Lahka glasba in ples. — Zagreb 17.15: Lahka godba. — 20: Orkestralni in pevski koncert. — 21: Iz opere »Favoritka«. — Praga 19.30: Ura češke glasbe. — 20: Program po napovedi. — Varšava 21.10: Koncert orkestra in solistov. — Sofia 17: Komorne skladbe. — 18: Lahka in narodna glasba. — 19: Mandoline, violinske skladbe in petje. — 20.55: Ploče. — 21.45: Lahka glasba. — Dunaj 10.30: Vesela muzika. — 12: Dunajski simfoniki. — 16: Veselo popoldne. — 18.40: Ploče. — 20.10: Stajarske in koroške narodne. — 20.30: Dunajska muzika. — 22.30: Kakor Berlin. — Berlin 20.10: Plesi. — 20.30: Prenos z Dunaja. — 22.30: Orkester in klavirski duo. — München 20.10: Zabaven večer. — 22.30: Sobotni ples. — Pariz 20.10: Ploče. — 20.30: Orkestralni in pevski koncert. — 21.30: Variete. — 22.45: Ploče in ples.

JACKSON GREGORY:

HČI SOLNCA

Roman.

Barlowu in meni je ponudil prostost; očitno mu je bilo na tem, da se naju odkriža. Če ostaneva, je prerokoval, ne bova učakala prihodnjega dne. Jaz sem odšel v nadi, da se bo tebi posrečil beg. Barlowu sem razložil svojo namero. On pa je samo skomignil z rameni in rekel, da bo ostal; če bi midva spravila denar za najetje ladje v San Diego skupaj, je rekel, bi bil 'Half Moon' najin, v nasprotnem primeru pa ga dala lahko v božjem imenu potopiti, samo da lastnika obvestiva o tem. Po teh besedah je odšel. Na vsak način je hotel poiskati njo.

»Grde reči si počel, Bruce,« Kendrick je fantu prijazno položil roko na ramo. »Pa se bo že vse kako uredilo. Danes sem napravil dober lov; koliko je, bomo lahko dognali šele doma. Stavim pa, da je dovolj, da ti pomagam iznova na noge. Zdjaj pa odrinimo. Dobremu, staremu Barlowu želimo vso srečo. On je bil zmerom tak — zmerom je hodil svojo pot.«

Dvignili so sidro. Ben in Charlie sta se mirne duše zadovoljila s Kendrickovo razlago, zakaj je Barlov izostal. Bruce je molče stal na zadnjem krovu in žalostno gledal, kako se temna črta obale

polagoma izgublja v temi. Kendrick je potrkal na vrata Bettyne kabine.

»Ali pridete za trenutek v veliko kajuto?« je vprašal.

Prišla je. Na mizi je gorela svetilka. Kendrick je vstal in zaprl vrata za njo. Nato je začel prazniti žep, ne da bi rekel besedo. Naložil je cel kup zlata v palicah, ki so dajale od sebe čist, jasen zvok.

»Samo čisto zlato,« je rekel resno.

Potem je biser privelel na dan. Bili so jih celi nizi in trakovi, ogrlice in zapestnice. Nežno so sijali v zibajoči se kajuti 'Half Moona'. Najlepše delo izmed vseh, prekrasno ogrlico, je z naglo kretnjo zavihtel Betty okrog vratu.

»A kar je najbolj važno — zdaj se vozimo domov!« je rekel Kendrick.

»Domov!« Betty so oči sijale še jasneje od bisserov.

»Takole se končuje ta naš mali weekend. Po-vejte mi, Betty, ali bi vas bila volja, da v naših gorah nekoč napraviva takle izletek? Da si tam nekje, kjer leži skrita, tiha dolinica, o kateri sem vam pripovedoval, s kristalno čistim jezercem, postaviva šotor?«

»Pripovedujte mi o tem...« je rekla Betty.

Na mizi so ležali biseri in zlato, biseri so sijali na Bettynem vratu, onadva pa sta se pogovarjala o izletu in o majhni, prijetni koči, ki si jo bosta zgradila iz smrekovih vej.

K O N E C

MALI OGLASI

Službo dobi

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Pletiljo

dobro izvečano, samostojno, potrebno za stroj Doubled št. 8, katera zna tudi krojiti in šivati. Hrana, stanovanj in pranje perila v hiši. Ponudbe z nedeljo mesečne plače na: Mato Oresković, trgovec, Rakovica kod Slunja, Lika. 23014-1

Služkinjo

pridno, pošteno, vajeno gostilne sprejemni takoj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 23018-1

Kavarnar

samostojen, srednje starosti, lepe zunanosti, posestnik dovoljenosti, išče gospodinjstvo ali kuharico ali slično, katera bi imela voljo do samostojne kavarne. Potrebno nekaj kapitala. Zveneti ni izključena. Dopise na ogl. odd. Jutra pod šifro »Stalna bodočnost«. 23011-1

Šoferja

— mehanika
treznega, marljivega, z dobrimi izpričevanji, kateri se razume na Dieselske motorje, išče avtomobilsko podjetje v Zagrebu. Stalno mesto. Nastop takoj. Vse ostalo po dogovoru. Osebnost se predstavi v Frankopanski ul. 13, Zagreb, M. Bednjanc. 22896-1

Brivskega

pomočnika
dobrega, kateri zna tudi hrvatski, — sprejme takoj. Znidarič Jožef, brivec, Golnik, št. 2. 22979-1

Krojaškega

pomočnika
sprejme salon šefic Vinko, Sv. Petra nasip 29, Ljubljana. 23005-1

Krojaški mojster

ali kroj. mojstrica z obšitnim listom se išče. Pon. na oglasni odd. Jutra pod »Takoja«. 22928-1

Službe išče

Vsaka beseda 50 par; davek 3 din; za šifro ali dajanje naslova 5 din; najmanjši znesek 12 din.

Samostojen

slasličar
s svojimi spričevanji, išče zaposlitve ali službo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Sposoben 278«. 23004-2

Prodaj

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Izložbeno omaro
in omaro za obleke, prodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 22993-6

Hijacinte, tulpe,

narcise
in druge holandske gomolje nudi Sever & Co. Ljubljana. 22647-6

Klišeje
END IN VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
R. PETRA NASIP 23
INSERIRAJTE
V »JUTRU« !

**MAGNEZIJA
SAN PELEGRINO**

Peneča se MAGNEZIJA S. PELEGRINO je prijetno sredstvo za čiščenje. Dobro učinkuje. — Škatlica vsebuje eno dozo, z ali brez okusa po janežu.

Dobiva se v vseh lekarnah.

Prodajna cena din 6.—

R. S. br. 27283-23/X 1935 I.

polagoma izgublja v temi. Kendrick je potrkal na vrata Bettyne kabine.

»Ali pridete za trenutek v veliko kajuto?« je vprašal.

Prišla je. Na mizi je gorela svetilka. Kendrick je vstal in zaprl vrata za njo. Nato je začel prazniti žep, ne da bi rekel besedo. Naložil je cel kup zlata v palicah, ki so dajale od sebe čist, jasen zvok.

»Samo čisto zlato,« je rekel resno.

Potem je biser privelel na dan. Bili so jih celi nizi in trakovi, ogrlice in zapestnice. Nežno so sijali v zibajoči se kajuti 'Half Moona'. Najlepše delo izmed vseh, prekrasno ogrlico, je z naglo kretnjo zavihtel Betty okrog vratu.

»A kar je najbolj važno — zdaj se vozimo domov!« je rekel Kendrick.

»Domov!« Betty so oči sijale še jasneje od bisserov.

»Takole se končuje ta naš mali weekend. Po-vejte mi, Betty, ali bi vas bila volja, da v naših gorah nekoč napraviva takle izletek? Da si tam nekje, kjer leži skrita, tiha dolinica, o kateri sem vam pripovedoval, s kristalno čistim jezercem, postaviva šotor?«

»Pripovedujte mi o tem...« je rekla Betty.

Na mizi so ležali biseri in zlato, biseri so sijali na Bettynem vratu, onadva pa sta se pogovarjala o izletu in o majhni, prijetni koči, ki si jo bosta zgradila iz smrekovih vej.

K O N E C

Lepa parcela
naprodaj, pečen svet, v sredini mesta. Plačilo lahko delno v knjižicah. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 22985-20

Stanovanje

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Kolesa

raznih znamk prvovrstne kvalitete, s triletnim jamstvom, zaradi končane glavne sezone dobite po zelo nizkih cenah. Obiščite nas, da se prepričate. NOVA TRGOVINA, Ljubljana, — Tyrševa c. 36, nasproti Gospodarske zveze. 22905-11

Posest

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Donosna hiša

8% sredi Ljubljane naprodaj. Dopise pod »Slučaj« na ogl. odd. Jutra. 23000-20

Parcela

z lesom in apnom na prometnem kraju za pekarijo in trgovino takoj naprodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 23001-20

Njiva pri sv. Križu

cca 5000 kv. m pripravna za vrtjarja, kamnoka ali stavbišče, naprodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 22984-20

Gospodični ali

dijakinji
oddam lepo sobo z dobro domačo hrano. Poizve se Gledališka ulica 12, prva vrata pred hišnikom. 23008-23

Dve prazni sobi

oddam za pisarno v strojem centru. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 23017-23

Solčno sobo

lepo, z vso opremo, oddam srednjefolkli ali visokoškoli. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 22996-23

Opremljeno sobo

s posebnim vzhodom, čisto, lepo, takoj oddam. Ulica na Grad 9. 22994-23

Opremljeno sobo

oddam v centru. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 22987-23

Sobe išče

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Solidna visokoškola

išče opremljeno, mirno, sepažirano sobo, po možnosti s souporabo kopalnice. Ponudbe je poslati na ogl. odd. Jutra pod šifro »Mariborčanka«. 23015-23a

KLISEJE

END IN VEČBARVNE
JUGOGRAFIKA
SV. PETRA NASIP ST. 23

JOS. REICH

Ljubljana
Potjanski nasip 4-6
Pravnica — Svetloščitnica

INSERIRAJ

V »JUTRU« !

Stroji

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Čevljarski stroji,

razne transmissije
in železne za stroje ugodno na prodaj pri »Indus« družba s o. z. Ljubljana, Sv. Petra c. 72. 2316-28

Izgubljeno

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Zlata zapetnica

se je izgubila v sredo popoldne v Trnovem od Gradaške 24 do Gorupove. — Prosim izročiti proti krad. gospodu Vohar, Gradaška 24. 23003-28

Dopisi

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Ovignite v oglasnem

oddelku dospele
ponudbe.
Aparat, Amerikanec, Akviziter, Boljša moč, Dobro ohranjena, Denar brez pomena, Dopisnik, Fiks, G. K., Hitro rabim, Hiša, Inteligent 787, Jesen 99, Inkasnat, Imam srce do otroka, Kapital, Kvaliteta, Kemikalijska, Ljubljana, Ljubljanska, Lepo življenje, Leica, Lovski blagor, Lepa jesen 9, Mala družina, Nemka, Odpust inventarja, 1. oktober, Popis in točna cena, Pohištvo, Restoracija, Redka prilika, Stara gostilna, Samostojen mizarski pomočnik in poslovalca, Soudeležba, Spretna 77, Stalna renta, Takoj, Točen plačnik, 25. Ugodna prilika 77, Velik promet, Wertheim, Veselje do otrok, Zadruga, ZZ., 212, 2-250, 555.

Razno

Beseda 1 Din, davek 3 Din; za šifro ali dajanje naslova 5 Din. Najmanjši znesek 17 Din.

Od Vas je

odvisno, da imate obliko vedno kot nove

zato jo pustite redno

kemično čistiti ali barvati v tovarni

JOS. REICH

Ljubljana
Potjanski nasip 4-6
Pravnica — Svetloščitnica

INSERIRAJ

V »JUTRU« !

Junak Radomir Vešović

Za drugo knjigo vojnih dobrovoljcev iz Slovenije je napisal novinar Tone Gmajner svoj spominski spis, iz katerega objavljamo naslednje odstavke o pravkar umrlem generalu Radomiru Vešoviću.

Dne 10. januarja leta 1916. je tretja avstrijska armada pod poveljstvom generala pehote von Kovesa zavzela Lovčeno. Napad na Crno goro so pripravljali že koncem novembra 1915, začetek akcije pa je bil 8. januarja 1916. Lovčeno je bil tedaj še ves zasnežen. Avstrijske čete so v noči od 10. do 11. januarja 1916 zasedle vrhove mogočne gore. Dva dni pozneje so bile že na Cetinju in 25. januarja 1916 je bilo konec črnogorske vlade kralja Nikole in začetek avstrijske okupacije.

Zavzete Lovčeno so Avstrijci slavili kot velikansko zmago svojega orožja in še dolga leta pozneje je skušal zmagoslavno truš prikriti dejstvo, da so se nekateri člani črnogorske vlade z Avstrijci pogajali o kapitulaciji in da je bila v začetku 1. 1916. črnogorska vojska že v razsulu. Precej častnikov in tudi mnogo javnih delavcev Crne gore se je umaknilo s srbsko vojsko preko Albanije. Drugi so zastopali stališče, naj se Crna gora bori do skrajnosti in naj se vlada umakne skrajni sili brez vsakih pogajanj z Avstrijci. Ta skupina je ostala v manjšini in njeni pripadniki so se tudi zaman borili in žrtvovali na Lovčenu. Črnogorska vlada je šele 25. januarja 1916 zapustila Cetinje. Tedaj je bil tam urejen že ves aparat avstrijske okupacije in za generalnega guvernerja okupirane Crne gore je bil določen general Weber von Webenau, ki je bil pri zavzetju Lovčene poveljnik divizije. Člani črnogorske vlade so avstrijskim šefom okupacijske oblasti izročili svoje posle. Določeno je bilo tudi, kdo bo spremljal kralja v tujino in kdo bo ostal doma, po avstrijski oblubi kot nekakšen svetovalec okupacijske uprave. Avstrijci so se pred odhodom črnogorskega kralja in njegovih spremljevalcev izdali proglase v srbohrvaščini, da se avstrijska oblast v Crni gori ne sme smatrati za oblast v premagani državi, marveč da je generalno guvernerstvo prevzelo državno upravo po sporazumu s črnogorsko vlado in da bodo ostali v veljavi vsi črnogorski zakoni.

Med drugimi sta ostala v domovini, da bi, kakor so Avstrijci obetali, s svojimi nasveti pomagala novi upravi, tudi ministri notranjih zadev Jovan Plamenac in vojni minister general Radomir Vešović. Bivši črnogorski minister Plamenac se je po osvobojevanju udeleževal upora proti državi Srbov, Hrvatov in Slovencev, general Vešović pa je avstrijski okupaciji s pešico svojih zvestih delal hude preglavice.

Ko se od brzojavnih drogov in zidov po Crni gori še niso odlučili veliki lepaki o »poštenju« avstrijski upravi, so že Avstrijci poteptali vse obljube, ki so jih dali med pogajanjem bivši črnogorski vladi. Začetek okupacijske terorja, ki je bil ravno tak, kakor v Srbiji, je bil v začetku maja 1916 na Djurdjev dan. Ta tradicionalni praznik, ki ga slovanski jug pozna pod prislovico »Djurdjev danak — hajdučki ustanak«, je avstrijsko okupacijo deloma ustrašil, deloma pa ji je služil za povod, da se besno znesne nad črnogorsko rajo. Okupacijska uprava je izdala preko noči nalog, da morajo vojaške postojanke po vsej Crni gori poloviti vse moške, ki so bili nekada po orožjem, ker se baje pod vodstvom ministra Vešovića pripravila velik upor.

Tajna navodila, ki so jih dobila vsa vojaška poveljstva po deželi, so otvorila strašno gonjo. Vojaški oddelki so obkolili vasi ter odvedli s seboj ne samo bišve vojaške črnogorske vojske, temveč tudi dečke, stare 15 let, in starce, ki so komaj hodili. Ujetnike so stlačili v vojašnice na Cetinju, v Podgorici, Nikšiću, Kolašinu in Andrijevici ter v barake ob vsej cesti od Beran do Podgorice in od Cetinja do Njeguša na vrhu Lovčena. Potem so se vrstili transporti ujetnikov v ujetniška taborišča na Madžarskem, Nižjem in Zgornjem Avstrijskem in Stajerskem. Gonje pa ni bilo mogoče izvršiti tako naglo, da ne bi bilo množstevnih beguncev.

Ves mesec maj 1916 so bile vse črnogorske ceste, v prvi vrsti pa glavna od Andrijevice do Podgorice in preko Lovčene do Kotora, polne žalostnih sprevedov internirancev. Sprevede so spremljali močni vojaški oddelki, še bolj zastraženi pa so bili oni nesrečniki, ki so jih v posameznih krajih odbrali za talce. Te so ukinjene vodili dan za dnem v vojašnice.

Utrjene vojašnice so bile kakor rakve in od daleč so se vili do njih črni trakovi — trume talcev, dolgi nasajeni bajonete eskort pa so bili kakor mrtvašne sveče. Vsako patroljo, ki je iskala begunce po samotnih naselbinah in gorah, so spremljali talci in ob vsakem spopadu z begunci je padla kaka glava. Mnogokrat se je zgodilo, da so tudi brez spopadov sadištni vodniki patrolj postrelili talce.

Djurdjev dan 1916 je bil tudi v Crni gori zvest svoji tradiciji. Planine in najvišje gore so oživele. Povsod je bilo vse polno beguncev, ki so se oskrbeli s skritim orožjem. Generala Vešovića, ki je prebival v svojem rojstnem kraju v Ba-

rah Kraljskih pod Trešnjevikom ob cesti Mateševo—Andrijevice, so skušali zajeti na posebno spreten način. Pod vodstvom oficirja, kateremu so obljubili, če bo akcijo dobro izvedel, daljši dopust, so poslali ponj patroljo. Oficirju so naročili, naj skrije vojake neke med potjo v vas Bare in naj sam v spremstvu kakega podoficirja obišče ministra Vešovića ter mu sporoči kolikor mogoče vpludno, da ga generalni guverner vabi na neko važno sejo na Cetinje in da je zanj že v Mateševu ob glavni cesti pripravljen avtomobil. General Vešović se je v spremstvu svojega brata prof. Jagosa in nekaj vaštanov mirno napotil z oficirjem, dasi je dobro vedel, da mu je namenjena past. Na ozki stezi so general in njegovi spremljevalci skočili v goščavo, oficir in njegovi skriti vojak pa so drli za njimi in streljali. Streljali so seveda tudi v svojo obrambo general in njegovi spremljevalci in oficir, ki se je sam javil za ceno objubljenega dopusta za akcijo »previde nearetaicije« glavnega zarotnika, je padel smrtno zadet. Bil je to Fran Pečar, ki je pred vojno služboval kot državni uradnik v Bosni.

V domu generala Vešovića so ostali njegov oče Luka, mlajši brat visokošolec Vlahko ter hčerki: odrasla Zora in kakih 12 let stara Darinka. Takoj po generalovem begu je vojaštvo odvedlo s seboj vse Vešovićevo rodbino in nekaj najuglednejših vaštanov Bar Kraljskih. Generalno guvernerstvo je izdalo letake, da bosta generalov oče in brat umrčena, če se general v treh dneh ne preda. To so menda staremu Vešoviću povedali že tedaj, ko so prišli ponj. Ob cesti od Mateševa proti Kolašinu so se zbirale gruča prebivalcev, ko so vodili mimo Vešovićeve. Starec, ki je hodil med vojaki ponosno vzravan, je znanec večkrat zaklical: »Povejte Radomiru, naj se ne vda. Rotim ga!«

Nihče ni odgovarjal, a očetova volja je bila sinu gotovo sporočena v najkrajšem času. Rok so podaljšali še za nekaj dni in ker se general ni predal, sta bila na hrib nad Kolašinom pred staro vojaško karaulo, kjer je že stalo troje vislice, privedena stari in najmlajši Vešovići. Tretja včala so bila namenjena nekemu plemenskemu kapetanu, ki so ga smatrali za generalovega zaupnika. Prebrali so dolgo razsodo armadnega poveljstva in generalnega guvernerstva o »zločinu« generala Vešovića in o posledicah, ki zadenejo očeta in brata. Prvega so obesili plemenskega kapetana Mijata Redžića, za njim pa je prišel na vrsto mladi Vlahko Vešović, ki je, ko je stal že na pručici, izpregovoril te besede:

»Z vislicami ste začeli, želim, da bi sami na njih končali!«

Staremu Luki Vešoviću so potem sporočili, da mu presviti cesar Franc Jožef daruje življenje. Starca so odvedli v internacijo v neko madžarsko taborišče. Hčerki generala Vešovića sta bili odvedeni nekam drugam. Precej časa sta bili internirani tudi v Ptuj. Vešovićevo hišo v Barah Kraljskih so opustošili, pozneje pa nastanili v njej vojaški oddelke.

Generalu Vešoviću so je pridružila manjša četa beguncev: nekaj intelektualcev in najožjih rojakov iz andrijeviškega okoliša. Umaknili so se na visoke Komove, na meji stare Crne gore in Albanije.

V teh gorah je hotel Vešović vztrajati do konca, a ni imel miru pred obiski nekaterih rojakov, ki so ga na lastno pest ali pa po nagovoru okupacijskih oblasti rotili, naj se preda, ker je od njega odvisna »pacifikacija« Crne gore in izprememba okupacijskega režima. Okupacijska oblast je dala posredovalcem zagotovilo, da bo takoj konec brezobzirnih revizij in vsega nasilja, če se general Vešović vda in gre prostovoljno v internacijo. Posredovalci so bili o resničnosti teh obljub prepričani in Vešović se je naposled vdal in žrtvoval. Zapustil je komške vrhove ter odšel v internacijo, iz katere ga je že po nekaj mesecih rešilo osvobojevanje. Avstrijsko nasilje je seveda ostalo, razočarani pa so bili tudi Avstrijci, zakaj gorski vrhovi so tudi po Vešovićevi internaciji ostali polni komitov.

Poznim črnogorskim rodovom bodo goslarji svirali in prepevali žalostne pesmi o avstrijskem nasilju, o strašnem trpljenju ljudstva in o zločinu nad Vešovići. Biblioteka »Naš život« v Nikšiću je lani izdala zbirko, ki ma naslov »Pjesme borbe, ropstva i slodobe«. V tej zbirki sta tudi pesnitvi »Crna gor u ropstvu« in »Glad u Crnoj gori«. Pesnik je seljak Radovan Bećirović-Trebeški. Naj sledi nekaj citatov iz njegovega dela,

Objesiše komandanta grada, jest našega viteza krilata u Kolašini Redžića Mijata; s njime djetica Vešovića Vlahja i Bosanca neznanja junaka i Uskoka Radulovića Sava koji bješe sva svršio prava... .. Redžić se Svabi objestiti ne da, konop zgrabi, sam na grlo stavi, sve mu društvo tako oporavi. Baci Svaba njega i drugove pored Tare u meke lugove; za tri dana i tri crne noći niko ne smje kod Mijata doći..

Ekspresno rastoča drevesa pri Sarajevu

Beogradska »Vreme« prinaša daljši članek o »ekspresnih« šumah, ki jih goji gozdno-meliorativna stanica pri Sarajevu. Kakšni uspehi so bili letos doseženi, se lahko presodi po naslednjem primeru. Svetovni tisk je nedavno zabeležil uspeh japonskega botanika prof. Hakimoto, ki se je cela desetletja trudil s križanjem in vzgojo nove vrste naglo rastočih jablan. Takoj prvo leto je nova jablana dosegla višino dveh metrov. Sarajevska stanica pa je vzgojila topol, visok štiri metre, v dveh letih, kar se pravi, da je drevo povprečno zrastle na leto za 2 metra, torej je uspeh enak onemu japonskega botanika. Razlika je samo v tem, da slavi uspehe japonskega profesorja po vsem svetu, a mi skromno molčimo o znatnem napredku našega gozdarstva.

Toda zadeva s topolom še ni tako presenetljiva, saj ta vrsta dreves raste zelo naglo. Mnogo pomembnejši so uspehi sarajevske stanice z drevesi, ki rastejo počasi: to so hrast, jesen, lipa in tudi iglavci. Jesen, ki potrebuje najmanj 8 let, da

zraste 4 metre visoko, se je v stanici povzpelo do višine kar v dveh letih. Rekord pa letos pripada hrastu, ki je v avgustu zrastle sleherni dan za 4 cm. Mlada gozdna kultura, ki raste nenavadno hitro, ne povzroča prav nobenih stroškov, ker vmes rastejo tudi nekateri drugi pridelki, katere stanica prodaja. A